

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

జనవరి 1919 వ సం॥ మేనెల 8 వ తేది గురువారము

NO. 32.

సర్వోత్తమ నామ సంవత్సరవైశాఖమాసశుద్ధచతుర్థి.

సంచిక 39

అన్ని నొప్పులకు పరమౌషధము

తల నొప్పులకు
వేరు పొందినది.
సజ్జము లే కుండిన
మీ పైకము మీకు
ఇయ్యబడును.
వనమాలికలచే
చేయబడును.
సువాసన గలది.

పంచభాషను
చూచి కొనిన
మోసముండదు.
ఒకసారి పరీక్షించి
చూడుడు.
చక్కని డబ్బీలో
వెలర అణాలు.
అన్ని దుకాణముల
లోను దొరుకును.

అప్పుతాం జనము డిచ్చా,

6, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

109, ప్రేమి రోడ్డు, పార్కు, బొంబాయి

100 మిక్కిలి మనోహరమగు నువాసనకలిగిన 126

(రిజిస్టరు)
కాబడినది

ఆటో డిల్ బహార్

(రిజిస్టరు)
కాబడినది

ఇట్టి కాలపు నది కనుపడునది. సాటిలేని మహాజ్ఞానుడు మహాచింతకుడు.
అర్చాచూడాగాని, సారాయనాగాని, కర్పవక్షయోనిధి
జేయబడిన కేరల పుష్పసారము.

నీ తుపాలపై కొన్ని చిందువులు చిహ్నకరించినవో, మనోగ్య
మగు సువాసన నిస్తులమందును.

ఈ క్రింది సీసాల పరిమాణములలో నుండును.

పదార్థము	తర (దాం)	వీసా	1-కి	య	0-8-0
మధ్యరం నైజా	1	(దాం	"	"	0-12-0
వేరొక నైజా	2	"	"	"	1-4-0
వేరొక నైజా	4	" తక్	"	"	2-0-0

వి. పి. కుర్రుల బుడ్డి 1-కి 0-6-0, 3 బుడ్డలు 0-14-0 (నల్లకాయలు)
వట్టలు, పట్టణములందలి (పసిద్దమగు) ప్రతివారులూను చొరవను, దీనికి
అనేకమగు నకల నెట్లు కలవు. కావున రామకాను: ప్రధు సీసాపైస
ను, కార్డుపైసను ఆటోడిబ్బాగు రను పేరున పరిశీలింపును. ఈ ఆటో
డిబ్బునాయుక్కు సలక్షణములను పరిశీలించేయగలవారి దిగునవారికి
(వాసివ) అదాకివత్తు గల నువాసనకారు ఉచితముగ పంపుదురు.

A black and white illustration of a woman in a long, patterned dress standing in a garden. She is looking down at a small object in her hands. In the background, there is a large, leafy tree on the left and a building with a prominent spire on the right. The ground is covered with foliage and flowers.

సోమయోజంట్లు:— అంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ, నెం. 155, జుమ్మా మసీదు వీధి, బొంబాయి.
మదరాసు యోజంట్లు:— మెసలెత్తుబాద్ తలమ్మూర్తి, చై సాబర్ రోడ్, మదరాసు.

మరియు చంద్రనము

(1251) పెన రోగమునకు పుకారము
మందు పుచ్చుకో నుచున్నట్లు ఎవరికి
తెలియదు. పరిష్కారము లేదు. పిరికా
చూపుకు కనిపించినట్లు వనిలేదు. దుచ్చు
మైన మా ముందుచందమును ఎటు
జెలుపు, పచ్చ అను ముందు విధము
పుటలలో చూపును. డబ్బీ 1-3 2.0-0
గంధరసార్చునీ, రాజమండ్రి.

५३५

శ్రీరఘునాథ విదానినరయనాథ ఆత్మసేవీ.
 శంకర్మయల సహ్యానవహస గురించిన శాస్త్రీయవర్త
 సంభవతర్క:- పా. జగన్నాథస్వామిగారు, బి. పి.
 జిన్నలైసా చక్రవర్తి గ్రంథము. పేజి 200కింద,
 మనోజయ, అంధ్రపత్రికా శార్యానియము
 పాఠ్య బాధ్యు 212, మదకాను

పంటివైద్యము.

1564.

డాక్టరు గిబ్బన్ బదర్

12 కన్నడెన్ తన్, ఎన్నురు, మదాను.

ఈ రూపై ద్వితీయ ఏకా రణము చేసిన పండ్లను మేలి
 నేయవలసి యుండిన నొప్పి లేకుండ వికినేయదురు. బలహీ-
 నైన పండ్లను బంజారు కట్టులచేత బలపరచుట నరయగల పం-
 డను బంగారుచేత మూయుట, పల్లు క్రొత్తకట్టుట, ఇంకను
 కంటిసంబంధమైన అన్ని వ్యాధులను నూరినవైద్యకాముప్రకా-
 రము మిక్కిలి తక్కువ ఛార్జీకి చికిత్సచేయ నుండును నశ్చ-
 యాశ్చర్యము. కంటిని తీయనవచ్చును నొప్పి లేకనే తీయవచ్చును.

హిందూదేశపు విషాదస్థితి.

రామనగరు అల్లరులు.

ప్రజల ఉత్తేజము.

రాజుగారి విగ్రహమును దహనముచేయుట.

రామనగరులో జరిగిన అల్లరులగుర్తి పయనమును పత్రికావిలేజరు డియల వ్రాయుచున్నాడు:-

రామనగరునందు ఉత్తరవరమును విమలమొకటి జరిగినది. ఇతర పోట్లయందు మన సార్వభౌమని గౌరవమును ప్రజల యెదుట తగ్గించుటకుగాను, "జార్జి మార్గయ" "జార్జి నరూకర" అని అరచుచు అల్లరులు చేయబడుచున్నవి.

రామనగరునందు చక్రవర్తిగారి విగ్రహమునకు దహన కర్మము చేయబడినది. దహనకర్మము చాల సేపటికి వరకు జరిగినదియు, ఆ కారణమున దహనము చేయబడుచున్న కొట్టి నట్లు అచ్చట ప్రదర్శింపబడినది. ఈ ప్రదర్శనమును కనినకడ నంతరము ప్రజలు తృప్తిపొందిరి. ప్రజలలో నెక్కువ సంఖ్యా కులగు హిందువులు తదనంతరము నడికెళ్లి అకుటి స్నాన మొనరించిరి.

దేశరక్షక శాసనము

దీర్ఘిక అనురంభము

1915 వ సం॥పు దేశరక్షక శాసనమునందలి 12-వ నిబంధన దీర్ఘికాప్రకారము కన్యాయించగలదని సామ్రాజ్యప్రభుత్వపు గజెట్టునందు ప్రకటించబడినది.

పోలీసు అధికారములు

బొంబయి కర్తవ్యము

సామ్రాజ్య ప్రభుత్వమువారు బొంబయి జిల్లా పోలీసు శాసనము ప్రకారము అన్వేషించునట్లుగానుండెడిందు, దీర్ఘికాప్రకారముగానుండెడిందు పోలీసునూపరించెడిందు అధికారములను చెలాయించ వచ్చునని క్రొత్త అర్థియెందు ప్రకటించిరి.

సింధుదేశపు తొందరలు.

లార్డు నాజిల్లా జమీందారుల అంజమాను ప్రత్యేక సభ యొక్కటి నిన్ను జరిగినది. అందు సభవారు ప్రభుత్వపు వారికి విషాద స్థితిలో సర్వసహాయము చేయుటకు తీర్మానములు చేసిరి.

మంజూరు తొందరలు.

విశ్వవిద్యాలయ శరీరము.

లాహోరునందు త్వరలో జరుగబోవు విశ్వవిద్యాలయ శరీరము విద్యార్థులు రైలుబండ్లలో వచ్చునపుడు వారికిమియు మిలిటరీవారు తొందరలు గలగల చేయ వుండుటకుగాను మంజూరు ప్రభుత్వమువారు తొక్క ప్రకటనమును ప్రకటించిరి.

మారగాయల ధరలు

మంజూరునందు మార్కలు లాక్రింద మారగాయల ధరల నన్నిటిని తగ్గెనెంటు కర్మలు ప్రాంత జాననముగాను స్వాధీనముచేసికొని రని లాహోరునందలి తిలవార్త వచ్చినది.

మంజూరు వైద్యకలాశాల.

లాహోరు నందలి ఎడ్యుకేషన్ చక్రవర్తి స్మరణ వైద్య కలాశాల యందలి విద్యార్థులు ఈ మధ్య జరిగిన అల్లరులలో పాటు పుచ్చుకొనిరని వారిని సదరు కలాశాలాధ్యక్షులు తగిన శిక్షలను విధించినందున మార్కలు లాక్రింద సదరు కలాశాల పట్ల ప్రవేశ పట్టబడిన నిర్బంధములను తగ్గెనెంటు కర్మలు ప్రాంత జాననముగాను రద్దుచేసిరి. లాహోరునందలి వచ్చిన తిలవార్తలను తెలియచున్నది.

లాహోరు కేసులు

విచారణలు.

లాహోరు, మే 6:-అప్పురమాల్ కల్లోలుపు కేసు యందు తనవీ జోన్సు కమిషను స్వాధీనమిదిగాను 221-వ సెక్షన్ ప్రకారము సేరము మోపబడిన 4 గురు సేరములమీద ఈ ప్రకారము శిక్షవిధించిరి. వారిని నిఘానకులవలన మరణ శిక్షకు బదులు దీర్ఘికాంతర వాస శిక్షవిధించిరి. 10-వ తేదిన అప్పురమాల్ వద్ద జరిగిన కల్లోలునందున్న వారు వారికి అందు దెబ్బలుగూడ తగిలినవి. ఆ నలుగురిలో నొకడు కల్లోలునందు వైద్యకలాశాలమునకు పరీక్షయను పట్టు దొడ్డ వాడు.

మంజూరు దర్బారు

అపురమాల్ కేసులు.

మాంట్ గోమరీహాల్ 12-వ తేది మే నెలలో దర్బారుచేయబడ నందునటుల తీర్మానము చేయబడినది. కాని తగ్గెనెంటు కర్మల గురించి ఆలోచన మంజూరురాష్ట్రములోని సిక్కులు, మహమ్మదీయులవలన మంజూరు అసోసియేషనువారివలన గవర్నమెంటుహానువద్ద విజ్ఞప్తులను పొందుదురు.

కలకత్తా అల్లరులు

చావులకు కారణములు.

కలకత్తా, మే 6:- సురేంద్ర మోహను యాక్టి ఆర్బుండి తిరిగి గారి అల్లనియొక్క చావుగూర్చి దొంగిలకార్మగురు విచారణచేసిరి. హోసనుకోర్టువద్ద గడచిన అల్లరు యందు ప్రజాసమాహము మీద వైదికులవలన కల్పబడిన తుపాకులవలన దెబ్బలు తగిలి చనిపోయిరి. వారు అట్లు కల్పబట్ట వ్యాధులుగాని వారువారిని కల్పవలెనని యుద్దేశముతో చేయలేదు. ఆ చనిపోయినవారు అల్లరుయందు లేరు. వారు ఆదారిని పోవుచుండిరి. మరొక ఆందోళనము నందుగూడ యిట్లు నేరపడినది. అందు ఒక మార్వాడి పురానువల్లు అను నాతడు మృతియొందెను. దీర్ఘికాప్రకారము ఆరు టి. హెచ్. కింగ్ డెనుగారి చావునూడ అట్లునే విచారించబడినది. వారు తమగదిలో 9-వ తేది సాయంత్రము క్రింద పడియుండిరి. వారి తలకు పెద్ద దెబ్బతగిలి నెక్కువ కాలముండెను వారిప్రక్కను విన్నవలపాకీ యున్నది. అది అంతయు కారణముగాను చక్కగా విచారించిరి. వాడు గుండుదెబ్బ తగిలి చనిపోయిరని చెప్పిరి.

కలకత్తాలోని ప్రెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటుగారు రిగిస్ట్రేషన్ గారు 12 తేదిన మహారా షిష్టివద్ద కలిపయవాస రముల క్రిందజరిగిన అల్లరులందు గుండు దెబ్బ తగిలిన పోలీసువారి కేసును విచారించిరి. ఆ ఆందోళన సమయము నందు ఒక పోలీసు ఉద్యోగిగూడు ఆంగ్లేయ సార్జెంటు ఆర్డరుకు భిన్నముగా వదిలినందులకుగాను ఆయన నాతని గుండుతో చంపెను. దానిని విచారణలోపెట్టి గవర్నమెంటువారి తరపున రాయి. టి. యెస్. సాధుగారు మాట్లాడుటకు నంగీకరించిరి. పూగాకారును కొంతమంది హిందూ బాండ్లరును కాన్ స్టేబులు తరపున మాట్లాడిరి. సాధుగారు ఇట్లు చెప్పుచున్నారు:- అల్లరులపై కాంతిము నెలకొట్టుటకై ఆ ఆందోళన సమయమునందు 6 గురు ఆంగ్లేయ సార్జెంటులును 6 గురు కాన్ స్టేబులును మంత్రివద్ద నేర్పరించిరి. అంత పోలీసువారిని కొంత ముందు ఎదుర్కొనుట వలన వారు వెల్లిపోయిరి. సియోపుజను గారు కనపడలేదు. తరువాత విచారించగా అతనికే దెబ్బ తగిలినట్లును అంత మార్వారి ఆనుప్రతికీర్తుకపోబడినట్లును అటుపిమ్మట మెడికలు కాలేజీ ఆనుప్రతికీర్తుకపోబడినట్లును తెలిసినది. మెడికలు వర్టిసికేటు వలన అతని కోరిక నటు నంటి దెబ్బలు తగిలినదని తెలియచున్నది. అతనికి నెరుక నుండి ఒక ఆంగ్లేయము వదిలిన దెబ్బ తగిలిన దు. ఒక కాన్ స్టేబులు ఆనుప్రతికీర్తుకపోబడినట్లును తెలిసినది. ఆ ఆరుగురు సార్జెంటుల వద్ద ముందుగుండు సామాను లేదని సాధుగారుచెప్పిరి. కాన్ స్టేబులు సియోపుజను గారు తిరిగివచ్చుచుండగా సార్ జెంటు వైలు గారికో కలసి మోలానందిలో యింటికి పోయిరని చెప్పిరి. అందు సార్జెంటుకు కోపము వచ్చి వానిమీద ఒక గుండును వదలిరి. పరుగుచున్న కాన్ స్టేబులు దెబ్బతగిలి క్రింద పడిపోయెను. వానికి విప్రుమీద దెబ్బతగిలెను. అంత నాతడు మెడికలు కాలేజీ ఆనుప్రతికీర్తుకపోబడినది. అతడు తనసంగతి ఆనరరీ మేజిస్ట్రేటుగారికి తెలియపరచెను. రేపటివరకు ఆ కేసు అపురమాల్ చేయబడినది.

అయిదు శాసననిర్బంధములు.

కలకత్తా, మే 7:- కలకత్తా పోలీసు కమిషను గారు ఆరము అప్రకారము క్రింద ఏవురుమీదను తమ నెల పులేదని కత్తిగాని, తుపాకీగాని మొదలైన ఆయుధములను వేటిని చేతబట్టుకొని కలకత్తా రాజనీధులందు తిరుగకూడదని ప్రచురముచేసిరి.

కాన్ స్టేబులు విచారణ.

కాన్ స్టేబులు సియోపుజను గారి కేసు నేటిదినమున తిరిగి రిగిస్ట్రేషన్ ప్రెసిడెన్సీ మేజిస్ట్రేటు స్పీస్ హో గారు విచారణ చేయ మొదలు పెట్టిరి. సర్ జెంటు గారిమీద కాన్ స్టేబులు తరపున

చేయవలసిన కార్యక్రమమునకు విజ్ఞప్తి చేయబడినది. 14 తేదిన కేసును చక్కగా తీర్మానముచేయుటకై రెండవ మేజిస్ట్రేటు గారిని ఏర్పరచిరి. మేజిస్ట్రేటు గారు రెండవ మేజిస్ట్రేటు గారికి కేసును తెలియపరచిరి. ఆనరరీ మేజిస్ట్రేటు గారు ఆనుప్రతికీర్తుకపోబడినట్లును సంగతియంతయు పరిశోధించినవారై కాన్ స్టేబులుగాను చెప్పిన ప్రకారము ఈరీతుగ చెప్పిరి. కాన్ స్టేబులు ఒక సార్జెంటువలన కొట్టబడినట్లును కాని వాడు కత్తితో కొట్టెనో గుండుతో కొట్టెనో వివరముగా చెప్పు లేకపోయెను. ఆనుప్రతికీర్తుకపోబడినట్లును చార్జుల వాడు తుపాకీగుండుతో కొట్టబడినదనిచెప్పిరి. సార్జెంటు ప్రానుగారు తమకు తెలిసినంతలో సార్జెంటువైలు గారు వద్ద తుపాకీ లేదని చెప్పిరి. అదిగాక సార్జెంటు వైలు గారు ఏ కాన్ స్టేబులకు హాజరైనట్లు చూడలేదనిరి. విచారణ అంతటితో అపురమాల్ చేయబడినది.

బట్టధరల నిర్ణయము.

లాహోరు, మే 6:- 9 వ సెక్షన్ ను మూలకర్తముల చట్టము 1916 సంవత్సరప్రకారము మంజూరు తిప్పిసెంటు గవర్నరుగారు మంజూరురాష్ట్రములో గజమునకు 7 అనాలరి వై సల వంతున అమ్మకలసినదని అనుజ్ఞ నిచ్చుటకు సంతోషించి ఆమోదించిరి.

మోదరా బాదు నవాబు.

జిన్నా గారికి యుత్తరపు నిచ్చుట.

బొంబాయి, మే 6:- టైపు ఆఫ్ యిండియా ఇట్లు చెప్పుచున్నది. జిన్నా గారు కొద్దికాలము క్రిందను మోదరా బాదుకు వెళ్లినప్పుడు నైజాము నవాబుగారు వారు రాజకీయ సంబంధమైన సభను గావించుచురని తెలిసి అట్లుగావించుటకు నాటక పరచిరి. అప్పుడు జిన్నా గారు తమకు విధించినటువంటి ఉత్తరపు లిఖిత పూర్వకముగా నైనను లేక నవాబుగారు స్వయముగా వచ్చి చెప్పినను గాని అట్లు సభ చేయబడ నుండును గాని తేనియెడల మానుకొనను అనిరి. అంత నైజాము గారు తమ నెల పు లేనిది తమరాష్ట్రములో నెక్కడను సందరించ కూడదని చెప్పిరి. హిందూదేశమునందు విషాదకరములగు ఫలితములు కలుగిండుటచేత తనరాష్ట్రమునందు రాజకీయ అంశములను గూర్చి ఎట్టిసభను గావించకూడదని నైజాముగారు జిన్నా గారికి చెప్పినట్లు తెలియచున్నది.

బ్రిటిషు సరకుల బహిష్కరణము.

కొలతు శాసనమును రద్దుచేయువరకును విశేషముల నుండి దిగుమతి చేయబడు సరుకులను బహిష్కరించుటకును ఆంగ్లేయ సరుకులను వాడకూడదనియు అలోచించుటకు స్వతేజవస్తు వర్తకుల సంఘమువారు బొంబయిలో 6 వ తేదిన సమావేశమైరి. సభాధ్యక్షుని ఎన్నుకొనుటలో కొంచెముకష్టముకల్గినది. విశేషముగ చర్యజరిగినపిదప ఆద్యక్షునిగ నియమించుటకు 4 గురు పేర్లను నూచించిరి. తిరుగు మురాలీశివ లిటిగారధ్యక్షులుగ నెన్నుకొనబడిరి. గతసభ తాలూకు కార్యనివేదికమును కార్యదర్శి చదుర ప్రారంభించ కొంతమంది అభిప్రాయించిరి. అధ్యక్షులు జోక్యము కలగజేసికొని ఆ నివేదికమున సంతకము చేయవలసి, పిదప ఇంకొకరు అధ్యక్షులవని వహించిరి. అందరును పకపక నవ్విరి. ఇదంతయు వికృత గ గాన్పించినది. తుదకు గందరగోళము జరుగుటచే సభ అపి చేయబడినది.

'బ్రిట్యూను' పత్రికా సంపాదకుడు.

ఈ క్రింది వ్యాసములకు గాను బ్రిట్యూను పత్రికా సంపాదకులకు కాలీనాధ రాయిగారిపై హిందూదేశ శిక్షాస్మృతి 124 ఏ నిబంధనప్రకారమును కేంద్రీకృతమైన (కే సార్క్విడెన్స్) హిందూదేశ రక్షక శాసనము 25-వ నిబంధనము ప్రకారమును సేరము మోపబడినది:- విచారణ సంఘమునకు తగ్గెనెంటు కర్మలు అర్పించు గారు అధ్యక్షులు.

1916 సం॥ ప్రెసిడెన్సీ శాసనము క్రింద ఈ విచారణ సంఘము లేర్పడినది. 1919 సం॥ ఏప్రిల్ 8 తేది స్వామిశ్రద్ధానంద గారి అభిప్రాయము. మార్చి 26 తేదిగల గాంధీగారి సలహా, మార్చి 25 తేది గల రాజప్రతినిధిగారి ఉపన్యాసము మార్చి 21 తేదిన జరిగిన గొప్ప తపిదము. మార్చి 20 తేదిగల సర్ విక్టోరియాగారి ఉపన్యాసము ముగిసినది.

యుద్ధ విరాళములు.

మంజూరు ప్రభుత్వమువారిట్లు ప్రకటించుచున్నారు:- ప్రాచ్య దేశములో చాలమూలమున నున్న మహాబీరు యుద్ధ నిధికి విరాళముల నిచ్చిరి. ముఖ్య ప్రాచ్యములో ప్రాచ్య భాగములో నున్నవారు 1918 సం॥ గాంధీయన బ్రిటిషు రెడ్డుక్రాస్ నిధికి 148 స్థానిక అనగా 215 రూపాయల సొంతంగిరి.

కరసింగు, మహాకరచందసింగు, దేవసింగు, హనుసింగు, హరిసింగు ఫిరోజ్పురముజిల్లా కాపురములు పానుసింగు, పాలాసింగు, నరేంద్రసింగు, పాకసింగు, లూథియాజిల్లా కాపురములు, మాడుచుపామ్యుడు, గురుదాసు పూరు జిల్లా నివాసములు అబ్దులు హక్కు రావలు పిండి జిల్లా ఇశాయతుల్లాఖాను, అమృత్సారుజిల్లా సేవాసింగు, జింద సంస్థానము, మేరు సింగుగార్ల జేబ్ క్రిస్టి, స్వామిభక్తిసి, లెస్టుసింగులు గవర్నరుగారు ఆమోదించిరి.

నంగ జేతపు మితవాదుల ఆక్షేపణలు.

కలకత్తా, మే 1:—ప్రస్తుతపు విషమదశనుగూర్చి అఖిలభారత మితవాది సంభాషణలకు గురైనవాడైన దెస్టి గారిట్లు ఇండియా కార్యదర్శిగారికి రాజప్రతినిధి గారికిని సింహ ప్రభువుగారికిని విరళముగ ఈక్రింది సంక్షేపము నందిరి. రౌలతు కాననుమతి గురించి ఇట్లు వ్రాసిరి:—ప్రస్తుత పరిస్థితులు చక్కగలేవు. ప్రజల అభివృద్ధిని గోరుదురేని ఈరౌలతు కాననుమతి రద్దుజేయవలయు నని ఇండియా కార్యదర్శిగారు సార్వభౌమనితో జెప్పినవలయును. రౌలతు కాననుమతి పట్ల సాత్విక నిరోధ ములందించుట విచారకరమని ఇండియాలో వివిధ జేతములందు అల్లరులు బయలిపడుట శోచనీయము. ఈసభవారు ఏ చూరించుచున్నారో, జేతమున కాంతి స్థాపనముకై దొరకనమువా రొనర్చు ప్రయత్నములు జ్ఞాప్యములు. కాని అననసరముగ కఠిన కాననుమతిని ప్రయోగించుట సమంజసముగ నుండజాలదు. ఎంతవర కనసరమో అంతవరకే కఠినచర్యను జరుపవలయును. ప్రస్తుతము పంజాబులో మిలిమిరిన కఠినకాననుమతిని ప్రయోగించుచున్నాడు. ఇట్టిచర్యలను జరుపవలసినంత అనసర మేదో తెలుపుచు నంగ తిసందర్భముల నన్నిటిని తెలుపవలెను. ఇట్టిసమాచారమును తెలుపనిచో పంజాబు అధికారుల చర్యలు గర్హ్యములని తలంపవలసి వచ్చును. కొన్ని సంవత్సరములనుండి పంజాబు పరిపాలనము సంస్కృతీకరముగ జేదని తలంచుటకు ఆరకాళము కల్గినది. ప్రజలలో ప్రజల అసంతృప్తి బలవీరినదని చెప్పుకల అరకాళము కన్పించుచున్నది. పాలిత పాలకులకు అన్యోన్యమైతి సానుభూతి కనబడుటలేదు. పులిమిద పుట్టయ్యెట్లు ఈ రౌలతుకానము ప్రజేకపెట్టబడినది. సత్యాగ్రహము బయలుదేరినది. నరేంద్రుడు మార్గజ్ఞ గారింతవరకు అధికారమును వహించుటకు అలస్యమునూహించు జాలకున్నారము. పంజాబు కురిసితులను నరేంద్రుడు ఓడ్చుచుగారి ప్రభుత్వ విధానమును విచారించవలయును. మాంటాగు చెల్లనవచ్చు సంస్కరణముపట్ల మితవాదులు విశేషనాయకులై తమదేయూత నొసంగిరి. ఈవిధానమును ఏమాత్రము తగ్గించినను సక్రమాందోళనము జరుగును. నిరోధము చూపబడును. ఈవిధానములో కొన్ని ముఖ్య భాగములనుస్థానిక ప్రభుత్వము వారు అంగీకరించకుండుట సంతాపకరము. ఇంతకంటె విచారకరముగ ఇండియా దొరకనమువారు నుడికొన్ని పురోవృద్ధిభంగకర మగు మార్పులను జేయుట మరల సంతాపకరము. ఇటీవల జరిగిన అల్లరులను మిష గాజేసికొని త్వరలో పురోవృద్ధికరమగు క్రొత్త సంస్కరణములను ప్రజేకపెట్టరాదని వాదించుచున్నారు. ఈఅల్లరులు సంస్కరణ ప్రవాసమునకు నరింత చేయూత నొసగుచున్నదని ఈసభవారిభిప్రాయముచున్నారు. సంస్కరణములను ప్రసాదించి, అల్లరులు ఉండనేరవు. సంస్కరణములను ఏమాత్రము తగ్గించినను ప్రజలయందు అసంతృప్తి బయలుదేరునని అందరును ఆందోళనమును జరిపెదరు. సంస్కరణములను తగ్గించిరేని దొరకనము వారు గొప్ప తప్పొడిగించినవారగుదురు. పరిపాలనాకష్టములు మరింతపెచ్చును. భారతీయులందరును తమ అసంతృప్తిని జూపెదరు. కాన సంస్కరణములకు ప్రతికూలమగు అలోచన తెవలైన నిచ్చిన, దానిని పార్లమెంటువారును సార్వభౌమని దొరకనమువారును అంగీకరింపరని ఈ సంఘము వారు విశ్వసించుచున్నారు.

ఇంగ్లాండునకు మితవాదకాయభార ప్రతినిధిగ నరేంద్రుగోవింద గుప్తగారు ఎత్తుకొనబడిరి.

ఆఫ్ఘను తొందరలు.

తెగవులు పాసగు నూచనలు.

సిమ్లా, మే 1:—హిందూజేత సరిహద్దు సమాచారములు భయంకరముగ నుండునటుల తెలియుచున్నది. కాని ఏమి జరుగ నున్నది చెప్పుటదుర్లభము. అమీరు అను నుల్లాకాను సరిహద్దు ప్రాంతములలో అల్లరుచేయనని తెలియుచున్నది.

వృత్తాంతములు.

ఇంగ్లాండునకు వెళ్లుచున్న మెసిలో నాన 4వ తేదీ నురక్షిరముగా నూయిజా చేరినది.

ఆహారాధికారి మాలినుగారు రంగూనులోనున్న పాకాకర్మ యంత్రకలాధికారులతో 7 తేదీ ఉదయమున మాట్లాడిరి. 8 తేదీని కలకత్తాకు పయన మగుదురు.

ప్రఖ్యాత చరిత్రకారులు, వార్తాపత్రికా సంపాదకులగు ఆర్. పి. కర్కాసినుగారు విషయవ్యవహారములను బొంబయిలో మరణించిరి.

సామ్రాజ్య ప్రభుత్వమువారి కాననుమతికొనక తరపున సర్వదా పనిచేయుటకు సోలిటరీగారిని నియమించుటకు హిందూజేతాంగమంత్రి యామోదించెను.

సరిహద్దుల యుద్ధసమాచారములను గవర్నమెంటు సెక్యూరిటీ డివిజనులో మార్పు ఏమియు కలుగలేదు. నిన్నటి ధరలకంటె కొంచెము మార్పులులో కొన్నియూపాయిలు మాత్రము ధర తగ్గినది.

వైశేటు ఓడిలవై పంపబడు సరకులకు పోర్టు ఉద్యోగులు సర్వేచేయరాదను నిషేధమును ప్రభుత్వమువారు తొలగించిరి. కాని యీ అధికారము సరకులను పరీక్షించుటకు విరోధియు సర్వేయరులు లేనిచోటనే యుపయోగపడెను. అక్షిణపని అయిన తరువాతనే పోర్టు ఉద్యోగు లీతనిని చేయబడును. సర్వేకు 82 రూపాయల ఫీజు యొసంగబడును.

జాకానెలలో పయనమగు మెయిలు పాకయోడలలో కొలిది స్థానములే ఉండును. కాన ప్రయాణికులు (ఏ) (బి) తరగతివారు జానులో బోవుటకు ముందుగ నర్టిఫికేటును బొంది తమచేళ్ళకు నమోదు జేయించు కొనుచున్నారు. ఇదివరకు నమోదు జేయబడిన పట్టాలను మరల నవరణ జేయవలసియున్నది. కాన ఈ ఏ, బి తరగతులవారు జానునెలలో పయనమగుచో త్వరలో అలస్యములేకుండగ స్థలములకై మెకినెక్ న్యూకంజే కంపెనీవారికి దరఖాస్తు చేసికొనవలయును. ప్రత్యేకముగ వారికిగాని లేక వారి ఏజెంటులకు రాముబయలు జేరు లేవలను తెలుపుచు ఏతరగతిస్థానము కావలయునో గూడ తెలియజేయవలయును. (సి) తరగతిసర్టిఫికేటువారికి జాకాలో గూడ స్థానము దొరకును. మరల ఇంకొక ప్రకటనము గావించబడును.

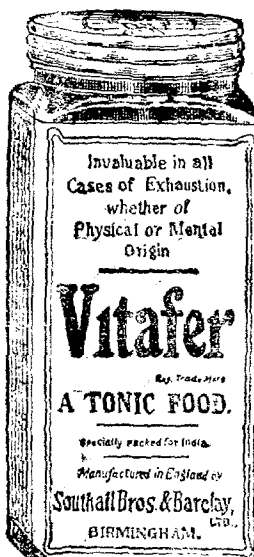
రాజ్ కోటలోలాకా:—ఎండలు విశేషముగా కాయుచున్నవి. ఈమధ్య వాన మరయునట్లుగా మబ్బులు పట్టినవి కాని అట్లు జరుగలేదు. ఒకరోజుకంటె మరియొకరోజు కరవు పొచ్చిపోవుచున్నది. అన్నిసమయములకు ధరలు మిక్కిలి పొచ్చుగానున్నవి. కాని తగ్గుమాచనలు కన్పడుటలేదు. యాపాయిసోట్లు మార్పుకొనుటకై ప్రజలు పరుచున్న బాధలు నర్లింపరముకాదు. ఒక్కొక్క నోటునకు కొన్నికొన్నిపాట్లు ఆజాకాదేహురకముపుచ్చుకొనుచున్నారు. వండి రూపాయికి అరకా పుచ్చుకొనుచున్నారు. విద్యావిషయమునను, పిల్లల విషయముననుమందంజవైచయండిన మోగ్రామములోని ఎలి మెంటరీస్కూలును రాజమండ్రిలోలాకాబోర్డువారు నాయ్యరుగ్రేడు స్కూలుగా మార్చినని తెలుపుటకు సంకోషించుచున్నాము. మాలాల్లాకాలోని గ్రామములం దింకను మహావికములు చాలవోటుల కన్పించుచున్నవి.

బొంబులు కనబడుట.

లండను, మే 1:—కాక్కుసరిహద్దులలో పోలీసువారు 200 కంటె ఎక్కువగు బొంబులను కనుగొనిరి. ఈ ప్రదేశము సికాఫీసు గిడ్డంగి యని అనుకొనుచున్నారు.

ఆఫ్ఘను రాయవారి సరదాను ఆవేదుర్ రహమాన్ ఖానుగారు కాబూలునుండి సిమ్లాకు కొద్దిరోజులక్రిందనే వచ్చిరి. ఆఫ్ఘనుస్తానులో కాంతము నెలకొల్పబడినదని చెప్పట ఎత్కుర ఆశ్చర్యముగా నున్నది.

సిమ్లా, మే 1:—నాయకముల సరిహద్దుల యందు కల్లోలము ఎక్కువగా నుండుటబట్టి జేతములోని వార్తలను సెన్సరు చేయచుందురు.

Invaluable in all Cases of Exhaustion, whether of Physical or Mental Origin

Vitafer

A TONIC FOOD.

Manufactured in England by Southall Bros. & Barchay, BIRMINGHAM, ENGLAND.

Obtainable from all High Class Stores, Chemists, etc.

SPENCER & CO. LTD.,
Agents, MADRAS

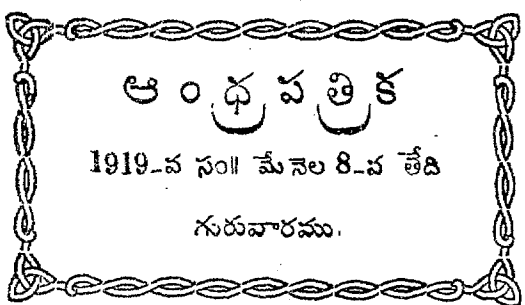
వార్తాపరణి

1919 నం|| మే నెల 8 వ తేదీ గురువారము.

జిల్లా ముఖ్య కారములు	మే 24 కంటెలో	మే 24 కంటెలో	మే 24 కంటెలో	మే 24 కంటెలో	మే 24 కంటెలో
	రె	రె	రె	రె	రె
గోపాలపూరు	97.2	79.1	...	1.82	1.16
వాల్తేరు	92.8	77.6	0.07	0.50	1.06
కాకినాడ	94.2	77.8	...	0.14	0.88
బందరు	90.3	79.2	0.08	1.68	0.68
గుంటూరు	96.7	80.4	...	2.48	0.81
నెల్లూరు	98.2	81.5	...	0.64	0.41
మచిలీపట్నం	96.1	80.6	...	...	0.68
ప్రొద్దుటూరు	98.8	76.2	0.02	0.98	1.12
అనంతపురము	102.8	78.9	...	1.34	0.79
బళ్లారి	* 101.1	77.7	...	0.78	1.21
కర్నూలు	102.2	81.6	...	0.75	90.6
కడప	108.8	84.3	...	0.14	0.58
తెంగుళూరు	88.4	66.8	1.12	2.62	2.14
నెల్లూరు	* 99.5	80.0	...	0.08	2.11
సిరిసిల్లా	* 98.9	78.0	...	1.10	2.91
కోయంబూరు	94.9	74.2	...	1.81	2.11

దీప్తకల్పపు పడవటిభాగమునందు ఒక మోడరుగను తూర్పుభాగమునందు మరొకగు వాయుభారము తగ్గుచున్నది. మే నెలయందు దేవుడు వాయువ్యాక్షికిని బంగాళాఖాతము నందు వాయువీరము తగ్గుటకును ఈమార్పులు తోడ్పడుచున్నవి. ఇట్టివీటి కలిగినవృత్తు వాయువు వాయువ్యముఖముగను పడవటి ముఖముగను వీచును. దీప్తకల్పపు దక్షిణము కల్గి కొట మొదలు తెంగుళూరునరకును వాయు విచ్ఛేదములు కారణమయ్యెను. చెన్నపురితరమున వైరుగాలి వీచుచున్నది. దక్షిణభాగపు చివరను వాయువు తిన్నగ వీచుటలేదు. రంగము ఆగ్నేయముగను, చిట్టాంగుళా ఈశాన్యముగను, కాకినాడలో ఈశాన్యముగను వాయువువీచుచున్నది. బంగాళా ఖాతమునందు వాయుభారపు తగ్గుటలను ఇవి సూచింపవచ్చును. ఆక్కిడినుండి రూఢి కర్తమా నము తెలియవరకును ఉపించుటకు వీలులేదు. కర్ణాటకములో కొన్ని పోట్లకు దీప్తకల్పపు ఉత్తరమునకు మధ్యమైనాను పొచ్చును. తక్కినపోట్ల తగ్గును. పడవటి తీరమున కొన్ని ప్రదేశములలో తప్ప వేడి మాయముకంటె తగ్గియున్నది. పకటివేడి తగ్గుట. రాత్రివేడి తగ్గుగలేదు. అది పొచ్చైనను తగ్గునను ఎక్కడను కి దీగ్రిలకంటె మించుటలేదు. వాయువునందు ఆర్ద్రత నిన్నటివలెనే కలుదు. మబ్బులు తగ్గినవి. తెంగుళూరులో 1.12 అంగుళములు, మాస్కాసులో 1.80 అంగుళములు నర్లించెను.

పి. ఆర్. చిదంబర అయ్యరు.
అక్టోగు వార్తాపరణి కావ్యభాష.

ఆంధ్రపత్రిక

1919-వ సం॥ మే నెల 8-వ తేది

గురువారము.

ఆంధ్రపత్రిక

—:—:—

సంగ్రామము సమసి, శాంతి సుస్థాపిత మగు నని ఎల్ల రభిలషించుచుండ, తలవని తలంపుగ ఆంధ్రనుకలవరము, దేశీయులను విస్మితుల జేయుచున్నది. ఈ కలవరకారణము తెలియో గ్రహించుటకు తగిన యాధారములు లేకున్నను, తంత్రి వార్తల ననుసరించి కొంతవడి తెలివెదము. ప్రాత యమిరగు హా బి బుల్లా ఖాను గారు, నెవరో హంతకులచే జలాలాబాదువద్ద వధించబడి రని, మా చదువరుల కిదివరకు తెలిసియే యుండును. వీరు మృగయావిసోదార్థమై నా గ్రామమునొద్ద విడిసిరి. సోదరులగు నస్రల్లాఖాను, సే నాధి కతులగు కలనల్ ఆలీరజా, పెద్ద కుమారులగు ఇనాయతుల్లాఖాను, మొదలగువారు వీరితో గూడ నుండిరి. అర్ధరాత్రమున, నాకస్తికముగ, అమిరుగారి నెవరో చంపివైచిరి. జలాలాబాదు ప్రముఖుల తోడ్పాటుతో, ఇనాయతుల్లాఖాను, ఆలీరజా గార్ల సాయముతో, నస్రల్లాఖానుగారు అమిరు నని ప్రకటించుకొనెను. ఇంతలో మూడవకుమారుడగు, అమనుల్లాఖాను గారు, తండ్రి హత్య సూచి విని, వెంటనే కాబూలు నగరమునకు వెడలి, సైనికుల సాయముతో సింహాసన మెక్కెను. ప్రజాభిప్రాయప్రబల్యము ననుసరించి, నస్రల్లా ఖాను గారు తమ పద విని వదలికొనవలసి వచ్చెను. వెంటనే, నస్రల్లా ఖాను, ఆలీరజాగార్లు నిర్బంధమున నుంచబడిరి. వీరిమీద, హత్యనేరము మోపబడెను. పిమ్మట విచారణ జరిగెను. విచారణలో, నస్రల్లాఖాను గారికి యావజ్జీవనిర్బంధమును, కలనల్ రజాగారికి మరణశిక్షయు, విధించబడెను.

ఈ వృత్తాంతము గతమాసమున పంప బడెను. నిన్నటిదినము ఆంధ్రనుకలవర మధికమగు చున్న దనియు సరిహద్దులందు స్థితి క్రమముగ లేదనియు, చూచాయగ సమాచార మే తెంచెను. నేటి తంత్రివార్తల ననుసరించి, కలనల్ ఆలీరజా, సోదారు నస్రల్లా ఖానుగార్లపై విధించబడిన శిక్షలు దేశములో నసంతృప్తి గలిగించె ననియు, అమనుల్లాగారిపై ద్వేషభావము దేశములో ప్రబలె ననియు, ఈ భావము ప్యాపింపకుండుటకై, బ్రిటీషువారిపై విరోధము గనుబడిచి దేశకలవరము దగ్గించుటకు, అమనుల్లాఖానుగారు పూని రనియు, తెలియుచున్నది. నస్రల్లాఖానుగారును, పిమ్మట అమనుల్లాఖాను గారును మొట్టమొదట అమిరు పదవి నాక్రమించినపుడు, బ్రిటీషువారి యెడ తమకు గల స్నేహభావమును గనుబడిచిరి. ఇంతలో నీ భావము ప్రతికూలముగ మారుట శోచ నీయము. ప్రజల దృష్టిని ఆంతరంగికకల్లోలము నుండి, సంగ్రామము వంకకు మరల్చినపుడు, అమనుల్లాఖానుగారు పంజాబులోని కలవరము గూర్చి అతి శయోక్తులను వ్యాపింపజేసి రనియు, నిట్టి యనధ్యక్షకటనలు కలవరము తగ్గించుటకు కొంత జని చేసె ననియు, తెలుపబడెను. బ్రిటీషు సరిహద్దులోనికి, ఆంధ్రులసైనికులు 150 మంది ప్రవేశించిరట.

ఈ ప్రవేశము, ఆంధ్రుల బ్రిటీషువారి యధికార నిరాకరణమునకు నిదర్శన మగుచున్నది. ఇండియా ప్రభుత్వమువారు రంతటితో క్రొత్త అమిరుగారి చర్యలను సహించజాలక, మందలింపు సందేశము నంపిరి. కాని, అమిరుగారి ప్రత్యుత్తరము, పశ్చాత్తాపము గనుపఱచుటకు మారుగ ఆగ్రహభూయి వ్యముగ నుండెను. సరిహద్దులకు ఆంధ్రుల సైన్యము లే తెచ్చి నటులను, ఈ యుద్ధవము నెను ర్కొనుటకు, బ్రిటీషుసైన్యములు వెడలుచున్నటు లను, తెలియుచున్నది. ఎంతవర కీ యుద్ధవము, మున్ముందు ప్రబల మగునో తెలియదు. సంగ్రామ మే తలస్థించుచో, ఇది కొలదికాలముతో నంతరించునో, చిరకాలము కొనసాగునో తెలియకున్నది. అమనుల్లా ఖాను గారు ప్రజల యంగీకారము కొంతవడి పొందగలిగినను, దేశములో వారిపై ద్వేషము బూర్తిగ సమసిపోయె ననిదలంప వీలు లేదు. ఖయిదులో నున్న నస్రల్లా, ఇనాయతుల్లా ఖానుగార్లను, అమిరుగారు స్వయముగ సందర్శించి, ఇండియాపై దండయాత్ర వెడలుటకు సాయ పడుచో, వీరి నిర్దరను ఖయిదునుండి విడిపించెదనని వాగ్దానము జేసిరట గాని, ఉభయయునుతిరస్కరించిరట. పరిస్థితు లికముం దేరూపము దాల్చునో జెప్ప వీలు లేకున్నది. బ్రిటీషు సైనికులకు, సర్ ఆర్థర్ బ్రౌలెటుగారు అధిపతిగ నుండురని, మద్రాసు ప్రెమ్ము తంత్రివార్ల దెలుపుచున్నది. ఈ లోపుగ సైనికోద్యోగుల సెలవు తీసివేయబడినది. ఎల్లరును యుద్ధవన్నద్ధులై యుండుట యవసర మగుచున్నది. ప్రపంచోద్ధవము గలిగించిన జర్మనులను జయింపగలిగిన బ్రిటీషు వారికి, కొలది బలము గల ఆంధ్రుల జయించుట యంత కష్టములోనిది గాదు.

బ్రిటీషు ప్రాభవము గుర్తెరిగి, అమిరుగారు తమ వ్యర్థ ప్రయత్నములను మానిన సరియే లేకున్న, ఆంధ్రుల దేశమునకు తగినశిక్షను, ఇండియా ప్రభుత్వమువారు విధించ గలరు కాని, అమనుల్లా ఖానుగారి దోషమునకు, ఆంధ్రుల ప్రజలెల్లరును నష్టపడుదురు. అమిరు హాబిబుల్లాఖాను గారి కాలమునుండియు, ఆంధ్రనిస్థాన ప్రభుత్వము నకు ను బ్రిటీషు ప్రభుత్వమునకును దృఢమగు స్నేహము ప్రబలెను. రుహ్మాకును, ఆంగ్ల దేశమునకు ను జరిగిన యొడంబడికలో, ఆంధ్రనిస్థానమునకు ప్రవేశ మియ బడ లేదు. ఇది ఆంధ్రుల ప్రభుత్వము వారికి కొంతవడి మనస్తాపకారణ మైనను, గతించిన అమిరుగారు తనస్నేహము నేమాత్రము విడువలేదు. తమ స్నేహమును నిదర్శనపూర్వకముగ జూపుటకు, వెనుకటి అమిరుగారు హిందూదేశమునకు స్వయముగ విచ్చేసి, హిందూదేశీయుల ప్రేమను చూర గొనిరి. వీరి స్నేహబంధ మొత్తబల మయినదో, సంగ్రామసమయము వ్యక్తము జేసెను. మహామృదీయసంస్థానములలో ముఖ్య మగు తుర్కీ జర్మనులపక్షముజేరెను. ఆంధ్రనిస్థానములో సందుచే కదలిక కలుగునని తురుష్కులు భ్రమపడిరి. జర్మనులు, ఆంధ్రుల నెఱు లయినను, పురికొల్పవలయు నని, రాయబారుల నంపిరి. కాని అమిరుగారు వీరి దుర్యోధనలకు జెవియొగలేదు. సంగ్రామ సమయమునం దంతటను, ఆంధ్రనిస్థానము తాటస్థమును ప్రశంసార్హముగ నిలుపుకొనెను.

ప్రస్తుత అమిరు గారు స్వప్రయోజనము కొరకు హిందూదేశముపై దండెత్త దలచినను, ఆంధ్రుల ప్రముఖులు వీరి కొరమానిన ప్రయత్నములను నిరోధించెద రని తలచెదము. ఏ కారణముచే నైనను, అమిరుగారి యత్నములు సఫలమై, ఆంధ్రనిస్థానమునకును హిందూ దేశమునకును సంగ్రామము

తలస్థించునని భారతీయుల కర్తవ్యము స్పష్టమే. ఆంధ్రుల యుద్ధవము బోనాడుటకై, హిందూదేశము తన శక్తిసామర్థ్యముల నన్నిటిని వినియోగించుట ధర్మము. జర్మనుల దాడి నుండి ప్రాన్సు దేశమును రక్షించుటకును, బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమును కాపాడుటకును, జర్మనుల అధివివేశ రాజ్యములను తురుష్కుల భూములను జయించుటకు దోడ్పడి వానిని సామ్రాజ్యుని కరములయం నునిచిన హిందూదేశము, స్వదేశము నెఱుగొనిన యుద్ధవమును శీఘ్రకాలములో బోనాడ గలుగును. ప్రజల తోడ్పాటు బాగుగ చేకూరుటకు, ప్రభుత్వమువారి కనయినను నిర్బంధవిధానమును విడనాడుట భావ్యము. దేశమంతయు నేకగ్రీవముగ వలదనుచున్న రాలెటు శాసనమును వెంటనే దొలగింపవలయును. పంజాబులో ప్రజా ప్రముఖుల అరెస్టులు విచ్ఛలవిడిగ సాగుచున్నవి. మార్షలు శాసనములు జరుగుచున్న విధము తలచుకొనిన, నది భీతి ప్రేషమ జేయుచున్నది. లీడరు పత్రికలో పంజాబు దేశస్థితిగూర్చి యొకరు వ్రాసిన విషయములే నిజమగుచో, మార్షలులాను దీసివైచి, ఓడ్యయరుగారి స్థానమున మరియొకరిని వెంటనే నెలకొల్పుట యవసర మని స్పష్టముగా గలదు. మితవాదసభపక్షమున నురేంద్రనాథ బెనర్జీగారు, రాలెటు శాసనమును వెంటనే రద్దుపరిపింపవలయు ననియు, పంజాబు వరిపాలనాపద్ధతులగూర్చి వెంటనే విచారణ నలువవలయు ననియు, ప్రభుత్వ కార్యదర్శిగారిని, రాజప్రతినిధిగారిని తంత్రివార్తల నిచ్చిరి. హార్డింజిప్రభువుగారు, సంగ్రామము ప్రబలముగ చెలరేగుచున్నపుడు పడునైదువేల సైన్యముతో హిందూదేశమును సంగ్రహించ గలిగెను. వారు ప్రజలయెడ జూపించిన విశ్వాసముచేతనే, ప్రజలు వారియెడ విశ్వాసము జూపిరి. అట్టివిశ్వాసమునే, ప్రస్తుత ప్రభుత్వమువారు ప్రజలయెడ గనబరుపవలెను. నిర్బంధములు తాత్కాలికోప శాంతి గలిగించినను, వాటివలన బెరిగెడి చెడుగులు శాశ్వతముగ నిలిచియుండును. దేశమును మరియొకమారు నూతనోద్ధవ మెనుర్కొన నున్నపుడు, నిర్బంధముల నన్నిటిని దీసివైచి, ప్రజలలో విశ్వాసమును పురికొల్పజేసి, దేశరక్షణముపట్ల వారిలో నధికోత్సాహము గలిగించుట, ప్రభుత్వపు ధర్మమైయున్నది. ప్రభుత్వమువారును, ప్రజలును గలసి, దేశరక్షణాభ్యర్థిత వహించి విజయులయ్యెదరు గాక యని కోరెదము.

మైసూరు విద్యాభివృద్ధి.

—:—:—

మైసూరు విద్యాశాఖాధికారి పాప మభివృద్ధి జూపుచున్నది. విద్యాశాఖాధ్యక్షులగు కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారి యభివృద్ధికి ప్రశంసార్హముగ తోడ్పడిరని మైసూరు ప్రభుత్వమువారు దెలుపుట ఆంధ్రులకు మిగుల సంతోషకారణ మగుచున్నది. “విద్యాభివృద్ధి” సంబంధించిన క్లిష్టమును, ముఖ్యమునగు సమస్యలను నిర్వహించుటకు, రామలింగారెడ్డిగారు చూపిన కట్టుదలను సామర్థ్యమును, ప్రభుత్వమువారు మిగుల నభినందించుచు, ఈప్రయత్నములు, విద్యాసౌఖ్యవమును సమకూర్చి, వెనుకబడి యున్న బాతులకు ప్రోత్సాహము గలిగించునని, విశ్వసించుచున్నా”రని ప్రభుత్వనివేదికమున వ్రాయబడి యున్నది. విద్యాప్రతిష్ఠాపనల యొక్కయు విద్యాధుల యొక్కయు సంఖ్య 1916—17 సంవత్సరమున కన్న 1917—18 సంవత్సరమున విశేషాభివృద్ధి జూపింది. పాఠశాలకు వెళ్లదగిన యిడుగుల బాటరలో నివేదిక

సత్సరమున 100-కి 68 వంతున వెడలుట మిగుల
యత్సాహకరము. ప్రయుమరీవిద్య సత్సరాభివృద్ధి
కాపుచున్నది. ప్రస్తుతమున 2½ చదరపు
మైళ్ల కొక ప్రయమరీ పాత శాల యున్నది.
600 మంది ప్రజల కొకపాతశాల యున్నటులు,
నుదింపువేయబడినది. ఈ పాతశాలల నింకను
చక్కబరుచుటకు, ప్రయత్నముల జరుప
వలయునని, విద్యా శాఖాధ్యక్షులు గావించి
నూచనను ప్రభుత్వమునా రంగీకరించు
చున్నారు. 7, 10 సంవత్సరములమధ్య నున్న ఆడ
పిల్లలకు బెంగులూరు, మైసూరు కట్టణములలో
నిర్బంధవిద్య గలవలయుచున్నది. నిర్బంధ విద్యా
విధానముక్రింద 170 క్రొత్తసెంటరులు ఏర్పరుప
బడినవి. ఈ విధానము, 6,50,000 ప్రజలకు
వర్తింప జేయబడుచున్నది. 68 సెంటరులలో వివి
యములునందున్నది. నిర్బంధ విద్యావిధానము ప్రవే
శపెట్టబడిన విస్తీర్ణములలో 12707 బాలురు క్రొ
త్తగ జేర్చుకొనబడిరి. 1972 మందలింపులు బాలుర
తలితండ్రుల కీయబడినవి. 11 ప్రాసిక్యూషనులు
నెలకొల్పబడగ, 3 గురు శిక్షింపబడిరి. స్వదేశ
సంస్థానములలో నిర్బంధవిధానమును ధైర్యముతో
కొనసాగించుట, ఉత్సాహకారణ మగుచున్నది.
నివేదికవత్సరమున, బాలురకు 22 పాతశాలలును
బాలికలకు 3 పాతశాలలును పరిశ్రామిక విద్యను
గలపుచున్నవి. వీటిలోని విద్యార్థుల మొత్తపు
సంఖ్య 1627. ఉపయోగకరముగ పరిశ్రమ లిందు
నేర్పబడుచున్నవి. నేతను నేర్పుటకు 5 పాతశా
లలు పనిచేయుచుండెను. ఇంజనీరింగు పాతశాలలు
తృప్తికరముగ బనిచేయుచున్నవి. ప్రభుత్వపు
వాణిజ్య పాతశాలలో 217 మంది విద్య నభ్య
సించుచుండిరి. కుంటి, గ్రుడ్డి, బధిరులు, పాతశాల
గూడ బాగుగ పనిచేయుచుండెను. మహారాజా
గారి సంస్కృత కళాశాలలో 211 మంది విద్య
నభ్యసించుచుండిరి. సంస్కృత పాతశాలల
సంఖ్య 5కి నుండి 64 వరకు పెరిగెను. విద్యా
ర్థులసంఖ్య 226కి నుండి 2596 వరకు పెరిగెను.
ఈ సంఖ్యలో 17 మంది మహమ్మదీయులనియు,
147 మంది బాలికలనియు, తెలిసికొనుటకు సంత
సము గలుగుచున్నది. మహారాణి కళాశాలలో
స్త్రీ విద్యార్థినుల సంఖ్య 372 నుండి 393 వరకు
పెరిగెను. వాణిజిలాస ప్రతిష్ఠాపనపు సంఖ్య
216 నుండి 370 వరకు పెరిగెను. బాలికా ప్రతి
ష్ఠాపనలో, స్త్రీ యువాధ్యాయులు ముఖ్యముగ
గావలసియున్నారని, నివేదికము దెలుపుచున్నది.
నిమ్మజాతుల బాలుర విద్యకొరకు, విశేషశ్రద్ధ
వహించబడెను. నిమ్మజాతుల పాతశాలల సంఖ్య
349 నుండి 496 వరకును, అందలి విద్యార్థుల
సంఖ్య 10521 నుండి 12358 వరకును పెరిగెను.
ఉపయోగకరముగ పరిశ్రమ లనేకము లిందు
నేర్పబడుచున్నవి. నిమ్మజాతులకు విద్యార్థి వేతన
ముల నొనగట్టకై, లక్షరూప్యములు శాశ్వతము
జేయబడినవి. విద్యాశాఖానివేదికయందు, ముఖ్య
గుగు విషయము లనేకము లిందు గలవు. ముందు
వచురింపబడెడి నివేదిక మింకను యుత్సాహకర
ముగ నుండునని, విశ్వసించెదము.

అంబాడి సెటిలుమెంటులు
గుంటూరు జిల్లా వినుకొండ, పల్నాడు
జిల్లాకాలలో, అంబాడి సెటిలుమెంటులు
918-వ సంవత్సరమునం దెట్లు బనిచేయు
చున్నవో, తెలుపుచు నివేదిక మొకటి ప్రచురింప
బడినది. మేల్ వాగు సెటిలుమెంటులో 76 అంబాడి
టుంబములు గలవు. నెనుకటి వత్సరముకన్న
) కుటుంబము లెక్కుడు చేరెను. గరికపాడు

సెటిలుమెంటులోని సంఖ్య తగ్గుదల జూపుచున్నది.
చాచాయపాలెము సెటిలుమెంటులో 77 అంబాడి
కుటుంబములు గలవు. లాల్ పేట, హనుమాపురపు
సెటిలుమెంటులలో, సాగయ్యోడి విస్తీర్ణము తగ్గెను.
ఇందుకు, వీటి భూములను రిజర్వుజేయుటయు, వర్ష
ముల లేమియు కారణమని తెలుపబడినది. పిల్లుట్ల
సెటిలుమెంటులో, 20 అంబాడి కుటుంబములు
మాత్రము గలవు. అంబాడిల ఋణము లధికముగు
చున్న వని తెలియుచున్నది. ఇందుకు కారణ
మెద్దియో తెలియదు. ఈ దుస్స్థితిని త్వరలో
నివారించిన గాని లాభము గలుగదు. మామూలు
రయితులవలెనే, అంబాడిలు భూములను పాగుబడి
చేయుటలో మిగుల శ్రద్ధ వహించుచున్నటులు,
దెలుపబడినది.

ఉదారబుద్ధి
సౌత్ ఇండియను మెయిలు పత్రిక యిటుల
వ్రాయుచున్నది:
“డాక్టరు టి. యస్. రాజనుగారు తమ వైద్య
వృత్తిని మానివైచిరి. పనిసంతను చాలించికొని,
దేశసేవకై తమ కాలమును వినియోగింప వారు
సమకట్టిరి. ఇందువలన వారికి సంవత్సరమునకు
40,000 రూప్యముల ఆదాయము నష్టమగును.”
ఇట్టి దేశసేవకులు, హిందూదేశమున కనే
కులు గావలసి యున్నారు.

స్థానిక వార్తలు

రామమోహనపథ:- రామమోహన పథవాద
తేపు కనివారము రాత్రి 9½ గంటలకు విక్టోరియా పుర మంది
రనునందు “గృహదగ్గర భంగము” అను ఆంధ్రవాటకమును
ప్రవర్ణించెదరు. హిందూ పత్రికా సంపాదకులు ఎస్. కస్తూరి
రంగయ్యగారు సభాధిపత్యము వహించురు.

క్రయాగమము:- నేటిపాయంకాలము బొంబయి
మెయిలుబండిలో స్వరాజ్యసమితి తరపున ఇంగ్లండునందు భార
తీయుల తోరకలను కొనసాగించుటకు శ్రీ ఆసిసిసెంటు, బి. పి.
వాడియా, బానుస్మిత్ గార్లు వెళ్లుచున్నారు. మానసియులగు
యానాబుచున్నేనుగారు ముస్మాను సమితి తరపున ఇంగ్లండు
నకు 10-వ తేదినాడు సాయంకాలము బెంగళూరు మీదుగా
వెళ్లెదరు.

మదరాసు నిమ్మజాతువర్ధరణ సంఘము:-
గత ఆదివారము సాయంకాలము తిరువల్లూరులో పి. బి. రా
మానాబా చార్యుగారి అధ్యక్షతక్రింద నొకసభ సభ జరిగి
నది. స్వామి బ్రహ్మచంద్రగారు విద్యకునూర్చి యువనృసిం
చిరి. పిమ్మట జలుబాధయగుచు నిమ్మజాతుల దుస్స్థితిని
గూర్చియు, వారికి విద్యగలపు ఆకర్షితనూర్చియు, యువనృ
సించిరి. అప్పుడు నిమ్మజాతువర్ధరణమున కొక సంఘ మేల్ప
యవలెనని, అచ్చటి ప్రజాభివృద్ధిని దీని సభ్యులుగ నుండ
నిచ్చుననిరి.

మదరాసునందు కలరా:- ఈ కుక్క శ్రీవెం
బూదూరునందు జరిగిన తిరునాళ్లలన అచ్చట కలరా ప్రవేశించి
నది. రేపు కంచెలోజరుగు తిరునాళ్లకు సయితము కలరా
వ్యాధి మొలక లేట్టుటకు నూడలగు పడుచున్నది. కావున
యాత్రికులు అచ్చటికి పోకుండ నుండుటమంచిది. మదరాసు
నగరమున సయితము 6 మందికి కలరా తగిలినది. కలరా తగిలిన
ప్రదేశములనుండి వచ్చువారిని నగరమునకు తిసికొనివచ్చిన
చాల ప్రమాదము జరగగలదు. కలరాతగిలినవారి నందరిని
కాంపేరేషను వారి అంటువ్యాధుల చికిత్సాలయములకు
బంపుట ఆకర్షకరము. చికిత్సాలయములలో అతిసామర్థ్యులగు
వైద్యులున్నారు. వారు కలరాకేసుల నివారణచేయుటకు
పర్యవసాదుల సహాయము చేయగలరని కాంపేరేషను ఆలో
చ్యాధికారులగు డాక్టరు రాఘవేంద్రరావు గారు, మాకు
తెలుపుచున్నారు.

విదేశ తంత్రీవార్తలు

(రైటు కు ఏ జెన్సీ)

ఇటలీ సంధిసభ.
లండన్, మే 4:- సంధిసభకు మరల వాతలయు నని
శ్రవణిని ఆఫ్ ట్రీవారు ఇటలీనా కాహ్వానమిరి. ఆహ్వా
నకౌశలమునబట్టి యాడ ఇటలీనా రంగీకరించెద రని తోయ
చున్నది. జర్మనులకు సంధివరతులకు అండజేయుచోపుగ
ఇటలీనానికి మిత్రమండలికి మరల మైత్రి ఏర్పడగలదు. సంధి
సభలో పనిని ప్రారంభించుటకు ఇటలీ ప్రతినిధులకు ఆహ్వా
నమంబడెనని స్వారిసులో అనుకొనుచున్నారు. ప్రరాసు
బ్రిటిషు ప్రతినిధులు గలనీ ఈ ఆహ్వానమును ఇటలీ రాయబా
రుల కంపిరి.

సంధికి వలయు ప్రారంభవిషయములు నిన్నటితోజూప
ఎలీసీదగ్గర కరాసుమంత్రిసభలో ప్రవేశపెట్టి 10 నుండి
1 గంటవరకు సభ జరిగినది. సంపూర్ణముగ ఆర్థికసమస్యలకు
నూర్చియు నష్టములు నష్టపరిహారమునూర్చి అందఱును ఆం
గీకరించి సంధి నెరవేరుటకు ఆర్థిక సైనిక నిర్బంధముల కొన్ని
టిని ప్రవేశపెట్టిరి.
చీనా రాయబారు లిట్లు ప్రకటించిరి:- జపానునా
రితో చీనానానికి కృతహారమును చక్కజెట్టు విషయమును
తరచిచూచిన కొలది దీని ఉద్దేశ మేమో తెలియరావచ్చును.
చీనానానికి మరింత సంతాపరముగ నున్నది.

సంధివరతులు.
లండన్, మే 5:- సంధివరతుల ఆఖరు చిత్తుముసాయి
దా పూర్తిఅయినది. 7-వ తేదీని జర్మనుల కండకేసుబనును.

రహస్యపు వ్యవహారములు.
అమెరికనుల వైఖరి.
వాషింగ్టన్, ఏప్రిల్ 25:- సెనెటు నభ్యుదగ
బాక్ గెజ్ (కాన్సిల్సెన్సియా) ముదిర ప్రకటించిరి సెనెటు
సభ్యులును ప్రెసిడెంటు విల్సనుగారి మాటలనే ఆమోదింప
చున్నారు. ఈయభి ప్రాయమునే కుదువరకు విల్సనుగారు కల్గి
యున్నవో పూర్తిగ ఆయనకు చేయూత యొసగదెయి వాస్త
త్వము జేసిరి. రహస్యపుకృతహారములను ఎంతమాత్రము అమలు
జరుగ నీయవనిరి. రహస్యపు కార్యములయందు ప్రజలనమ్మ
తిన బడయకుండగను వారికి తెలియకుండగనే జరుగుటచే అంగీ
కరింపవనిరి. జపానునారి రహస్యపు కృతహారములను విల్సను
గా రంగీకరించరని సెనెటు సభ్యులు విశ్వసించు చున్నారు.

ఇటలీ-డాల్మేషియా.
స్పెయినుల యభిప్రాయము.
పార్సిసు:- ఏప్రిల్ 25: స్పెయిను ప్రధానప్రతినిధిలో
యాకురు ప్రతినిధి మట్లాడి ఇట్లా తెలియజేసెను.- యుద్ధరా
మము మొదలుకొని మిత్రమండలి ఇటలీనారిని డాల్మేషియా
ను ఆక్రమించుకొనజేసిరి. ఇది మిత్రమండలివారి తేపు. ఇటలీ
వారిలో కలిగిన కష్టమంతయు దీనివలననే కల్గినదని భవితీయ
గారు నుడిచిరి.

రహస్య అల్లరులు
ప్రజలు కాల్పబడుట
కూలివాండ్రలో ఔషధాధిపతన జరిగిన అల్లరులలో
మాస్కో నగరమునందు 4 వేలమంది మనుష్యులు కాల్పబడి
రనియు, అచ్చటిప్రజలు సభచేసి లీనెను బ్రాస్మీగార్లతో
ప్రత్యేక ప్రజా ప్రాతినిధ్య రాజ్యమును సంస్థాపింపవలయు
నని తీర్మానములు చేయుచుండగా రెడుగార్లు ప్రజలమీద
పడి వారిని వధించిరని దూబ్తో లేజను డంగుపత్రిక తెలుపు
చున్నదని బెర్లినునుండి వచ్చిన లంఠివలన తెలియుచున్నది.

సంధి సమాచారములు.
జర్మనిమీద నిర్బంధము.
సంధివరతుల ప్రకారము ఇరమండు మిత్రమండలివారు
ఆస్ట్రియా, హంగరీ, బల్గేరియా, తుర్కీలతో చేసికొను సంధి
వరతులలో జర్మని సేమియు బొక్యము పుచ్చుకొన గూడ
దని యాదహరింపబడు నని ప్రాంసునందలి విని సంతసించు
చున్నారు. ఆస్ట్రియానా రికముందు మిత్రమండలివారు
నూచించు రాజ్యవిధానము నంగీకరియనో లేక జర్మని విద్య
నము సంగీకరియనో తేలవలసియున్నదని హావనువార్తా సం
మమువారు ప్రకటించు చున్నారు.

అమీరుగారి అసత్యకల్పనలు

ఏప్రిలు 13-వ తేదీనుండియు అప్రమేయములలోని ప్రధానవిషయములు క్రిందమున మూలమున వి. అమీరుగారి బుల్లగారి వాక్యము విచారించు ముహూర్తము పేరున కొక దర్బారును గావించిరి. వాస్తవముగా తాను నిశ్చయించిన ప్రకారము ఈ వాక్యముల సంబంధముగలవారిని క్రిందిచూపుట దర్బారు గావించబడినది. దర్బారు ఏకగ్రీవముగా అమీరును చంపిన ఘాతమును కర్మము ఆశీర్వాదములతో వారికి మరణశిక్ష విధించిరి. సర్దారు వాజులూఖానుగారికి జహాంగీరు శిక్షయును విధించిరి. సభామండలి విమర్శక పూర్వమే సభ్యులలో గుసగుసలు బయలుపడెను. కొందరి కాలములో ఈగుసగుసలు అధికమై, ఒకనెరపరాధికి ఉరిశిక్ష తేయబడెననియు, సర్దారు వాజులూఖానుకు అవ్యాయము గా జహాంగీరు శిక్ష విధింపబడెననియు, ఈశిక్ష లిట్టివిధముగా విధించుటకు కారణము, వాస్తవముగా వాక్య గావించినవారలను రక్షించుటకునియు, వారల బయలుపడెను. కొంతగా గొప్ప యాద్యోగపదవులు పొందినవారై నేరములు మోపబడెను. అమీరులూఖానును సహితము సేరముగా పరిగణించిరి. అమీరును చంపిన హంతకులమీద పగదీర్చుటకై సంసిద్ధులైయున్న నైపుణ్యములలోన, అప్రమేయములలోన, సర్దారు వాజులూఖానును ఎత్తుకెగరవలెననియు, అమీరులూఖానును విరోధము బయలుపడెను. అమీరులూఖానుగారి స్థితి చాల అపాయకముగా నున్నది. విభాగమును స్నేహభావప్రదర్శనములు లిటిష ప్రభుత్వమువారికి చూపినప్పటికిని, ఆకస్మికముగా లిటిష ప్రభుత్వమువారిలో క్రోధము కలుగుటకు ప్రకారములనులననే కలిగినది. ప్రజలలోని అనూయభావము విప్లవముగా మారనని ప్రజలు భయపడుచున్నారు. లిటిష ప్రభుత్వముతో యుద్ధమును ప్రారంభించి జేకేములో నున్న గండర్గోళములకుండి ప్రజల దృష్టిని తప్పించుటకే విమర్శకరమగు చర్యను తీసికొనబడెను. పంజాబురాష్ట్రములోని ధనవంతులుగల బహుళము, భువనగిరిమగు క్షేత్రములకు రక్షణ లేక ఆఫ్ గనుల చిత్తమునకు పడలికేయబడెననియును పంజాబు రాష్ట్రములోని అల్లరులకు విపరీతమగు వ్యాఖ్యానములకు, నమ్ముటకైనను వీలుకానట్టి కథలను నుడిచి వ్యవసాయదారులను నైపుణ్యము కన ప్రకటన గాని తెచ్చుటకు ప్రయత్నించెను. కడచిన కొలదిని నముల నమ్ముటకైనను వీలు కానట్లుగా కనిపించినను ఈ అసత్యములకు కల్పనలు తాత్కాలికముగ చాల జరుగుచున్నవి. కాబూలు ప్రభుత్వమువారి అజ్ఞప్రకారము ఉద్యోగములలోనున్న జరిమానా రెండవతేదీ కలెండరులోనూప వైబరునాటరు ముక్కువద్ద విడుదల మాలివాండ్రును చంపెను. వైబరు కనుమలగుండా ప్రయాణము చేయువారలకు రక్షణ కొరత పోవుచున్న నైపుణ్యము చంపుటకు ఆయన పడిన ముననే ప్రయత్నించెను. ఆనాటి రాత్రియందే సభ్యులును ఇతరులును 150 మంది ఆవుగనుల గుంపుతో కలహములలో నున్న లిటిష సరిహద్దులకు కొలదిదూరమున కరిగిలనున్న బాగువద్ద జలాశయముల వాక్రమించిరి.

నిరాశతోనున్నను, తుదకైనను అమీరులూఖాను తన తెలివితేటలకు ప్రవర్తనమును గ్రహించవలసినది. హిందూజేత ప్రభుత్వమువారిచర్యను కొంతగానుద్యోగమునకువచ్చిన బుద్ధి లేని ఒక యుద్యోగి బాధ్యతలేక చేసినపనియని నిశ్చయించిరి. తీక్షణముగా పాఠ్యరీతియే గౌరవముగా తప్పించుకొనుటకు అవకాశ మేర్పరచి అత్యవసరమగు నొక రెంట్రీవార్తను రాజప్రతినిధిగారు అమీరులూఖానుగారికి పంపిరి. లాంఛన ప్రకారముగా దర్బారులోని లోకము ఉద్యోగి చర్యను ఆశీర్వాదించుచు ఖయలుకుండి ఒక ఆక్షేపణపత్రము పంపబడెను. కాని సమాధానము తుదనిప్రత్యుత్తరము లెరుగ పంపబడెను. విదవతేదీని రెండు ఫిరంగులతో మూడు ఆవుగను మూలములు బాగుచేరెను. సరిహద్దు ప్రాంతములలోని వివిధస్థలములకు ఆవుగను నైపుణ్యము పంపబడె ననియును వార్తలు తెలియవచ్చినవి. కావలసిన యుద్ధవరకరము లన్నియును సిద్ధముగ నున్నవి. అనంతర మైనప్పుడు యుద్ధమును ప్రారంభించుటకు ఈ అపాయమునకు తగినప్రత్యుత్తరము. నియమితస్థలములకు గొప్పనైపుణ్యము ఇవ్వడంకే విధించుచున్నది. హిందూజేతమునందంతటను సరిగా కాంతి నెలకొల్పబడుటకు తగిన పద్ధతులు నిరాంకురముగా నెలకొల్పబడుచున్నవి. మన సరిహద్దులలోనున్న బాతులవారియొక్క వైఖరి చాల ఆశ్చర్యకరముగా నున్నది. అక్రిడేనుబాతివారు గాధమగు భక్తితో నుండిరి.

విదవతేదీని మెహూరున్న బాతియొక్క ప్రతినిధి సర్ బార్బారు ను కత్తెముగారి దగ్గరకు వచ్చి, లిటిష ప్రభుత్వములను సహాయము చేసినయెడల తాము లిటిష ప్రభుత్వమువారి తరపున పోరాడుదుమని నుడిపెను. కొంత కాలమువలకును అమీరు అరుచుల్లాఖాను ఈ విధానమునకై ప్రజల అంగీకారమును కొంతకాలమువలకును ఇవ్వరకే కాబూలులో సహితము ప్రజలలో విశ్రమత్యములేనూదనము కనిపించుచున్నది. జేకేమును ద్రోహపరులకు కిష్టములేనివారల పక్షములను గూడ సరదాన వాజులూఖాను, సరదారు ఇవామరుల్లాఖాను గార్ల విధి విషయమై చాల ఆలోచనగలదు. అరుచుల్లాఖాను, సర్దారు వాజులూఖాను, సర్దారు యివామరుల్లాఖాను గార్ల కారాగృహములకేగి, లిటిష ప్రభుత్వమునకు కృతజ్ఞతలుగా, తనకు సహాయముచేసి, హిందూజేతమునై నైపుణ్యము నడపుటకు వాడుకత్యము వహించిన నైపుణ్యము సంగతని చెప్పినటుల ప్రయాణముగూడగలదు. లిటిష ప్రభుత్వముతో స్నేహముగా నుండుటయే చనిపోయిన అమీరు హాబిబుల్లాఖానుగారి జయ పృథమగు విధానముయొక్క మూల కారణము. అమీరు బిబుల్లాఖానుగారి యందలి భక్తిచే వీరువురును అరుచుల్లాఖానుగారి నుడువులకు లెక్కలేకుక కృతజ్ఞతలతో. విషయపుచ్చుకొని వాజులూఖాను జెయిలులో చనిపోయె నని కొందరికల్ల తెలియవచ్చుచున్నది. కొన్ని వారములకుండి సర్దారు ఇవామరుల్లాఖానుగారి వాస్తవమైన తీరువార్తలు తెలియవచ్చుటలేదు. దీనికి కారణమేది యోయిండును.

మద్రాస్ రాజధానిలో అన్యదేశములనుండి దిగుమతి కాబడిన సరకులను వాటి ఖరీదులును

అనుగున వివరించిన వస్తువులు ఇంగ్లండు మొదలైన అన్యదేశములనుండి మద్రాస్ రాజధానికి దిగుమతి కాబడినవి. సదా కాబడుచున్నవి. వాటియొక్క ఖరీదు 3 సంవత్సరములకు ముందు 18 కోట్ల రెండులకు 81 వేలల చిల్లర రూపాయలు అయినవి. కడచిన 1917-1918 అభిషియర్ సంవత్సరమునందు 12 కోట్ల 20 లక్షల చిల్లరరూపాయలు అయినది. ఇంతద్రవ్యము మన రాజధానినుండి ఒక సంవత్సర కాలములో సీమ మొదలయిన అన్యదేశములకు వెల్లిపోవుచున్నది. ఆరస్తువులు మనదేశములోనే మనము చేయకలిగిన, అద్రవ్యము మన దేశములోనే ఉండునుగా. ఆ రస్తువులు తయారచేయుటకు కావల్సిన మనకులేదు. అందుకుగాను పాతకాలము లేవు. ఆ పరిశ్రామికవదువు చేప్పేవారు లేరు. కనుక మనము భాగ్యవంతుల మగుటకు వీలు ప్రస్తుతిము కనబడలేదు. ఆరస్తువులు ఏవి అనిన:-

	1911 మొదలు	ఖరీదు
	1915-16 వరకు	1917-18 సం॥
దిగుమతిసరకులు	5 సం॥ల సరా సరి రూ॥లు	లలో రూ॥లు
1 మాచి యంత్రపుటట్టలు	35 కోట్ల	2 కోట్ల
వగైరా	80 లక్షలు	90 లక్షలు
2 మాచినులు	1 కోటి	1 కోటి
	18 లక్షలు	65 లక్షలు
3 చక్కెర	58 లక్షలు	1 కోటి
		3 లక్షలు
4 పత్తి యంత్రము వగైరా	1 కోటి	68 లక్షలు
	3 లక్షలు	
4 చమురు	54 లక్షలు	39 లక్షలు
5 కాకిరము	21 లక్షలు	29 లక్షలు
6 యంత్రములు	54 లక్షలు	26 లక్షలు
7 రసవాదముచే చేయబడు వస్తువులు	11 లక్షలు	25 లక్షలు
8 సారాయి	19 లక్షలు	22 లక్షలు
9 కత్తుల వగైరా	82 లక్షలు	20 లక్షలు
10 కట్టినవొక్కలు వగైరా	37 లక్షలు	19 లక్షలు
11 నిప్పు వెల్లెలు	12 లక్షలు	16 లక్షలు
12 ఇంజనీరింగు సామానులు	18 లక్షలు	14 లక్షలు
18 పొగదుట్టలు	4 లక్షలు	11 లక్షలు
14 నల్లు	11 లక్షలు	10 లక్షలు
15 పట్టుకత్తులు	6 లక్షలు	10 లక్షలు
16 రబ్బరు	4 లక్షలు	9 లక్షలు

17 వెకెసిల్ సిరా పోలీసు వగైరా	8 లక్షలు	9 లక్షలు
18 తుపాకులు	11 లక్షలు	9 లక్షలు
19 రైలుసామానులు	81 లక్షలు	8 లక్షలు
20 ఔషధములు	11 లక్షలు	9 లక్షలు
21 పుల్లవస్తువులు	6 లక్షలు	8 లక్షలు
22 పుస్తకములు అమ్మ వగైరా	5 లక్షలు	7 లక్షలు
23 కలహసామానులు	8 లక్షలు	7 లక్షలు
24 రంగుసామానులు	11 లక్షలు	7 లక్షలు
25 మోటారుకారు మోటారు వైకిల్	17 లక్షలు	6 లక్షలు
26 వైకిల్	6 లక్షలు	5 లక్షలు
27 అద్దపుసామానులు	14 లక్షలు	4 లక్షలు
28 ఎరువు	8 లక్షలు	2 లక్షలు
29 పింగాని	3 లక్షలు	1 లక్ష
30 పిల్లలు ఆటలాగు బొమ్మ సామానులు	8 లక్షలు	1 లక్ష
31 కుర్చీలు బల్బులు	2 లక్షలు	1 లక్ష
32 ముద్రాముద్రపు సామానులు	2 లక్షలు	1 లక్ష
33 వెండి బంగారపు కట్టలు నగలు	8 లక్షలు	1 లక్ష
34 బూట్లు పాదరక్షలు	2 లక్షలు	1 లక్ష
35 గడియారాలు	2 లక్షలు	67 వేలు
36 మైనపురత్తులు	3 లక్షలు	43 వేలు
37 నేలబొగ్గు వగైరా	8 లక్షలు	9 వేలు
38 గోండు-బంక	8 లక్షలు	3 లక్షలు
39 పండ్లు కూరగాయలు	4 లక్షలు	8 లక్షలు
40 చర్మములు	4 లక్షలు	4 లక్షలు
41 లేయాకు	4 లక్షలు	4 లక్షలు
42 వార్నిష్ సామానులు	6 లక్షలు	4 లక్షలు
43 స్కూలు యంత్రములు	14 లక్షలు	17 లక్షలు
44 జనుసామానులు	11 లక్షలు	17 లక్షలు
45 బిస్కెటులు వగైరా	24 లక్షలు	21 లక్షలు
46 పోస్టులోపచ్చిన సరకులు	18 లక్షలు	40 లక్షలు
47 Spices	46 లక్షలు	58 లక్షలు
48 ఇతరసామానులు	28 లక్షలు	22 లక్షలు
ఇవి అంతా చేరితే సుమారు	18 కోట్లు	12 కోట్లు

పైన చెప్పబడిన అంకెలలో నగలునకు ముప్పుగానున్న వాటికి నిండు ధరగా వ్రాయబడినది. సగమునకు తక్కువగా నున్నవాటికి ఆ సగమును తీసికేయబడుచున్నది. దృష్టాంతము 12½ లక్షగా ఉంటే 18 లక్షలుగానున్న 12½ లక్షగా ఉంటే 12 లక్షలుగానున్న సాకర్ముకొరకు వ్రాసినాను. వొంగోలు, టంగుటూరి నాయనశాస్త్రి, కందుకూరు, 26-4-19 స్టేడర్.

రాజమహేంద్రవరము:—30-4-1919 వ తేదీ సాయంత్రం కాలము 6 గంటలు మొదలు 8 గంటలవరకు మా పట్టణముందలి పురమండలమున కందుల పీక రావుగారిపాపి బారిష్టరుగారి యాగ్రాసవాధిపత్యమున సభ గావించబడినది. అందు ప్రస్తుతము జేకేముందాదోళనకు కారణములైన రెంటియు చట్టమును హత్యగాంధీగారి ఆరెక్టు కలిపయ జేకేనాయకుల దిపోలేషను మున్నగువానిని ఖండించుచు కొన్ని తీర్మానములను చేసి యుండిరి. తీర్మానము లేకగిరముగ నంగీకరింపబడినవి.

కడప:—ప్రజగ్గురు ఆదికంకరాచార్యజయంతి శ్రీరామ కృష్ణ సమాజమువారిచే నిర్వహింపబడు సమాజయందరమునందు జరుపబడెను. సాయంత్రము 5 గంటలకు బహిరంగసభ జరుపబడెను. తదుపరి అప్పాజి కేశవరావుగారు ఆచార్యశిష్యులను అంగమున ఆతిథిపులముగ జదిచి వినిపించిరి. సాత్ ఘర్ సర్వోత్తమరావుగారు, బి.యె.యల్. టి.గారు వైదిక కాలమునుండి నేటివరకు మన మరచివయములు ఏయే మార్పులు పొందెనో ఎత్తుడెప్పుడు అవతారపురములు రావలసి వచ్చెనో వివరించి బాగుగ నుపన్యసించిరి.

చిత్తూరు:—పట్టణ పారిశుధ్య సంఘమువారు మంచి ఏర్పాటులనుచేసి కలరా రాకుండునటులను వచ్చినవారికి తగు నట్లు షికిర్లు చేయుచున్నారు. కొంచెము వాంతిచేడి తక్కువగుచున్నది. దీనివలన వెంటముగురు కాలమున కడిగి పరిశుద్ధము చేయుటకు చాలినంత వీరు ఏటియందున్నది కావున సీసాలతో నీరుచెప్పించి కడిగింప ప్రయత్నించుటకు, 4-వ తేదీ అదివారము సాయంత్రం 7 గంటలకు నడితీరమునందలి జవకాలలో 100 మంది సభ్యులే కొంతనిమిషమునందు వైవేద్యాదికములు చేసి, 7 గంటలకు కొంతనిమిషమునకు పరియింపిరి. పి. సీతా పతయ్యుల్లి. ఎ. గారు తెనుగున కొంతని కార్యమునుగురించి ఉపన్యసించిరి.

Peace Terms.

Final Draft Completed.

LONDON, May 5.
The final draft of peace terms has been completed, and will be presented to Germans on May 7th at the Trianon Palace Hotel.

Italy and Peace Conference. Invitation to Resume Her Place.

LONDON, May 4.
PARIS, May 4th.—The Council of three to-day invited Italy to resume her place at the Peace Conference. The nature of the invitation was such that it is believed that Italy will accept and that relations will be restored before the treaty is delivered to Germans.

Informed Paris circles state that invitation has been sent to the Italian Delegation to resume its work at the Peace Conference. The invitation was made jointly by the French and British peace delegations.

Peace Preliminaries.

Peace preliminaries were set before the French Council of Ministers yesterday sitting at Elysee. The deliberations lasted from ten o'clock to after one. Unanimous approval was expressed respecting the announcement on complete financial questions, clauses anent reparation and damages. Special terms imposed to provide for pensions of military economic and financial guarantees and precautions taken to ensure the fulfilment of the treaty.

Statement by Chinese Delegation.

The Chinese delegation has issued a statement which ends as follows:—The more Chinese delegation studies the proposed settlement with Japan the less it understands its meaning and purpose, and the more it feels aggrieved.

Brutal Murders in Moscow. Red Guards Inhumanity

LONDON, May 5.
BERLIN May 5th.—The "Deutsche Tageszeitung" states that four thousand persons were recently shot or bayoneted in Moscow, owing to hunger disturbances among workmen. It appears that a mass meeting raised the cry of "away with Lenin, Trotsky and Hunger republic," whereupon the Red Guards drove demonstrators into squares and butchered them.

Allies Future Agreement. A New Clause.

LONDON, May 5.
PARIS:—The Havas Agency states considerable satisfaction is felt in French diplomatic circles at the decision of the council of three to insert in the peace treaty a clause by which German Government will be called upon to disinterest itself from any future agreements the Allies may come to with Austria, Hungary, Bulgaria and Turkey. Austrians will be able to decide whether they prefer to accept Allies plan of becoming neutral republic like Switzerland, or to throw in their lot with debilitated Germany.

Bombs Discovered. At Cork Premises.

LONDON, MAY 5.
The police have discovered at Cork premises containing over two hundred bombs believed to be a Sinn Féin depot.

Secret Bargains. American Attitude.

LONDON, April 25.
WASHINGTON:—Senator Johnson (California) and other Republican Senators endorse President Wilson's utterances and promise fully to support him if he maintains his attitude and declines to carry into execution secret bargains, whereby peoples are disposed of without their knowledge and consent. The Senators hope that the President will refuse to recognise Japan's secret bargains.

Italy and Dalmatia. A Serb View.

LONDON, April 25.
PARIS:—M. Paichitch, the chief Serbian delegate, interviewed by Reuter, said that one of the Allies' greatest mistakes since the armistice was in allowing Italian troops to occupy Dalmatia. "Most of the trouble with Italy," said M. Paichitch, "was due to this mistake."

Boycott of British Goods. A Bombay Fiasco.

BOMBAY, May 6.
The adjourned extraordinary general meeting of the Native Piece-goods Merchants Association was convened yesterday afternoon to consider three resolutions forwarded by three different members, all relating to the question of adopting a resolution boycotting the importation of and dealing in English piece-goods till the Rowlatt Act was repealed. There was some trouble in connection with the election of the Chairman of the meeting. No less than four names were proposed and after a good deal of discussion Mr. Morarji Velji was elected by 50 to 24 votes. When the Secretary got up to read the minutes of the previous meeting, an objection was raised by a member. The Chairman intervened and said he would under no circumstances sign the minutes. Shortly after another was voted to the chair and occupied the seat amid an outburst of laughter. This created a queer situation and eventually the meeting was dissolved amid confusion.

The Afghan Crisis.

Amir's Fabrications.

SIMLA, MAY 6.

The events in Afghanistan have moved with startling rapidity since the 13th April, when Amir Amanulla held a Durbar nominally to place the case of Amir Habibulla's murder before it for trial, but in reality to secure its "imprimatur" to the sentences he himself had already decided upon. Despite the ostentatious unanimity with which the Durbar condemned Colonel Ali Raza to death as the actual assassin and Sardar Nasrulla Khan to life-long imprisonment for complicity, murmurings were heard in the audience even before it left the assembly. Before many days had passed these murmurings grew in volume and it was openly bruited abroad that an innocent man had been executed, and Sardar Nasrulla Khan equally innocently incarcerated for life in order to shield the real assassin. The accusations against many of the new occupants of high offices were freely levelled, and the name of Amanulla himself was not spared. Disaffection spread, especially among the troops, who had been foremost in insisting upon vengeance for their murdered Amir and among the Afghan tribesmen and Mullas, with whom Sardar Nasrulla Khan had always stood in high favour. Amanulla's position now became one of greater danger, and it is in this fact that lies the explanation of the sudden change from his marked demonstrations of friendliness for the British Government to open hostility. The disaffection threatened to grow into rebellion. When he resolved on the perilous measure of distracting the attention of his people from internal troubles by embarking on war, he sought to win over the soldiery and peasantry by spreading absurdly exaggerated stories of the disturbances in the Punjab, the rich bazaars and fair fields of which he described as lying defenceless at the mercy of Afghan invaders. Incredible though it may seem, these crude fabrications appear for the moment at any rate, to have met with considerable success to judge by the events of the last few days, on the 2nd instant Zar Shab, a Shinwari of Ningrahan, acting, as it now turns out, an orders from Kabul, moved out with his "lashkar" and murdered five coolies on the Khyber Water Works, and the following day he attempted to interfere with the caravan escort of the Khyber Rifles. The same night a party of 150 Afghan regulars or irregulars occupied the water springs of Bagh, a spot just out of the British side of the disputed boundary.

Hoping against hope that Amanulla Khan might see the folly of his ways at the eleventh hour, the Government of India decided to treat this challenge, as if it were simply the irresponsible act of some hot-headed local official new to office. H. E. the Viceroy despatched an express message to Amanulla Khan, couched in terms of the sternest warning, yet leaving an honourable escape open to him. A formal protest was sent from the Khyber to the local official of Dakka, but received an uncompromising reply. On the 5th instant three regiments of the Afghan Army, with two guns, arrived at Bagh, while reports have also been received of the despatch of Afghan troops towards various points on the border. The only answer to a menace of this nature was, of course, to put into effect the preparations, which are always in readiness against such a contingency. Large bodies of troops required are already moving to the allotted places of concentration, while dispositions necessary for the effective maintenance of internal order throughout India will be continued unimpaired. The attitude of our own frontier tribes has so far been admirable. The Afghans remain staunch, and a representative "Jirga" of Mohmands waited on Sir George Rooper-Keppel on the 5th instant to say that they were prepared to fight on our side if supported by our troops. Though for the moment Amir Amanulla Khan appears to have secured some measure of assent from his people in his policy, already there are signs of disunion even at Kabul and of the existence of a party, who are not prepared to join in this betrayal of their country in particular. There is great speculation regarding the fate of Sardar Nasrullah Khan and of Sardar Inayatullah Khan. There is evidence that Amir Amanulla Khan went in person to both Sardars in the prison and offered them their freedom in return for their assistance in leading the army against India, and that both refused out of respect for the memory of the late Amir Habibullah Khan, with whom loyalty to the British Government was throughout his reign the keystone of his successful policy. According to some Nasrullah Khan has already died of poison in jail, it is probably not without significance that no authentic news regarding the wellbeing of Sardar Inayatullah has reached the frontier for some weeks.

Controlled Prices of Vegetables. (Delayed in transmission)

LAHORE, May 6
Under Martial Law Order [No. 35] Lieutenant-Colonel Frank Johnson has controlled the prices of vegetables.

King Edward Medical College.

The following further Martial Law Order has been issued [No. 36]: Whereas by Martial Law Order [No. 27] of the 25th April, 1919, I ordered certain action to be taken against all students on the roll of the King Edward Medical College, Lahore, on account of the seditious conduct of certain of them, and whereas the Principal of the said College has now reported to me that he has inflicted the following punishment, that is to say, [1] permanently removed from the roll of the College one student of the first-year class one student from the second-year class, two students from the third-year class, and six students from the fourth year class; [2] to suffer loss of one year's seniority: two first-year students, three second-year students, one third-year student and three fourth-year students; [3] to forfeit their scholarships: two first-year students; two third-year students and two fourth-year students; [4] to have their scholarships suspended for three months: four first-year students, four second-year students, four third-year students, and whereas I consider the aforesaid punishment, although very merciful, to be sufficient to restrain the remaining and future students from being misled into disloyal and seditious actions. I direct that adequate disciplinary action having thus been taken against the College, from the promulgation of this Order, students shall be relieved of all restrictions and liabilities imposed by Martial Law Order [No. 27.]

[Sd] FRANK JOHNSON, LIEUT. COL.

LAHORE, 5TH MAY.

Bengal Moderates' Protests.

CALCUTTA, May 7.

Mr. Surendranath Banerjee, President of the Committee of the All-India Moderate Conference, has sent a lengthy statement to the Secretary of State for India, the Viceroy and Lord Sinha on the present crisis. With reference to the Rowlatt Act the statement says:—

That in view of the great situation that has since arisen, the Committee are strongly of opinion that in the public interest the Secretary of State should advise the King-Emperor to dissolve the Act. The Committee deeply regret that the passive resistance movement should have been started against the Rowlatt Act, and deplore the outbreak of lawlessness that occurred in various parts of India. While supporting the action of the authorities in maintaining law and order, the Committee insist that employment of force or of repressive measures should be strictly limited to the actual requirements of the situation. Having regard to the exceptionally severe measures that have been and are being employed in the Punjab, the Committee submit that it is necessary for the Government to publish full and complete information in order to justify them. In the absence of a full statement of facts the Committee are unable to support many of the stringent measures that have been adapted and at least some of them they are bound to condemn as acts of unprecedented and unjustifiable severity. The Committee think that there are grounds for assumption that the character of the administration of the Punjab during the last few years has created discontent and alienated the people, and the Rowlatt Act. Satyagraha demonstrations furnished occasion for the ebullition of such feeling. They are of opinion that there is no reason for the delay in the assumption of office by Sir Edward Maitland, and that there should be an inquiry into the relation between Sir Michael O'Dwyer's administrative methods and the present situation in the Punjab.

The Reforms.

Coming to constitutional reforms, the statement says that the Moderates Conference had accorded to the joint scheme of Mr. Montagu and Lord Chelmsford a general and a discriminating support and had stated clearly that any attempt at whittling down the scheme would be opposed by all constitutional means. They have noted with concern the apparently well founded statement that the majority of the Local Governments opposed important parts of the scheme and with greater anxiety still that the Government of India have suggested modifications of a retrograde character. The recent disturbances are being used by some as an argument against the introduction of substantial reforms at an early date. The Committee record their deliberate conviction, firstly, that the disturbances far from affording a cause for delay, strengthen the case for reforms, and, secondly, that any whittling down of the scheme will be a grievous blunder and will lead to the strongest opposition from all sections of Indian opinion in the country. Any curtailment of the scope of the reforms scheme will naturally produce the most intense and widespread discontent and will aggravate the difficulties of administration serious as they already are. The Committee hope that no reactionary counsel, from whatever quarter it may proceed, will find favour with His Majesty's Government and the Parliament of the United Kingdom.

A Ramnagar Incident.

ALLAHABAD, May 7.

In connection with the recent riots, a "Pioneer" correspondent writes:—At Ramnagar an affair took place which will be recognised by all as a very serious one. In other places cries have been raised of "George mur" "Gaya and George ka Sayapa," cries intended to bring our revered King-Emperor into disrepute among the masses. It was reserved for Ramnagar to hold the funeral of His Majesty in an effigy. The ceremony lasted a considerable time and a pretence, it is said, was made of calling down the Spirits from above, who questioned the corpse and advised shoe beatings. To make the illusion complete after the ribald crew were satiated, the Hindus, who were in the majority, solemnly bathed in the river with a view to purifying themselves.

Defence of India Rules.

(Delayed in transmission).

SIMLA, May 6.

A "Gazette Extraordinary" notifies application of Rule 12 A of the Defence of India [Consolidation] Rules, 1915, to the province of Delhi.

Bombay Police Powers.

SIMLA, May 6.

An Ordinance has been issued authorising any police officer in the Presidency of Bombay, appointed under the Bombay District Police Act, 1890, not below the rank of Assistant Superintendent or Deputy Superintendent, to exercise all or any of the powers of Superintendent of Police.

Brief Telegrams.

The Anchor liner, "Massilio," homeward bound, arrived at Suez on the 4th.

Mr. R. P. Karkaria, well known as a historian, antiquarian and journalist, died of pneumonia on Sunday.

The Secretary of State has, it is understood, sanctioned the appointment of a full-time permanent Solicitor to be attached to the Legislative Department of the Government of India.

Sir Krishna Govinda Gupta has been elected as a member of the deputation of the moderate party to England.

A Rangoon message dated 7th days Mr. Morris, Foodstuff Commissioner, interviewed the European millers this morning and leaves for Calcutta to-morrow.

The news of frontier campaign has had no effect on the prices of Government securities though the share market was down by a few rupees of yesterday's rates.

Homeward Mail Steamers.

Time of Sailing Advanced.

BOMBAY, MAY 6.

The advancement of the sailing time of homeward bound Mail Steamers by one hour from noon to one o'clock is a considerable concession to the convenience of up country passengers. The hour of noon was not arbitrarily fixed by the P. and O. Company but was dictated by the tides for allowing for a margin of time for late departures through such accidents as late arrival of inland Mail trains. Noon is the only hour at which on every Saturday in the year a big mail steamer can get away from the deep water pier, there being some extremely low tides in the year when the water in the channel leading to outer harbour falls to a depth of 24 feet. The departure time has now been postponed to one o'clock by pinching the margin of time allowed for unpunctual arrivals of up country mails. If further alterations are made they must be by starting the Calcutta and Delhi mail trains earlier so as to get them here earlier or by starting the mail steamer at irregular hours to which there are obvious strong objections, or by moving the steamer from pier to the mid harbour about midday and sending the late arrivals, passengers and mails, out to the ship by a steam launch as in the old days. The difficulty will be overcome when it is possible to speed up the mail trains to their pre-war paces, but that cannot be done until companies can import new express engines to replace the stock that has been worn out while replacements were impossible during the war.

The "Times of India" commenting on the debate in the Corporation last evening on the high mortality in Bombay city, shows that though the death rate nominally stands at 88.29 this figure is calculated on the basis of the population taken in 1911 and it is trustworthy estimated that the population now in the city is double of what it was then. Still the unusually high figures cannot wholly be attributed to the method of calculation, for the mortality is now nearly twice as high as it was at this time last year. The returns for plague, small-pox and cholera are unimportant and plague at any rate is much lower than last year. Dr. Viegas pointed out in the Corporation that a feature of the situation is the prevalence of pneumonia. The "Times of India" says: "In so far as this a complication following influenza it may be caused by dust-borne germs, for dust is now very bad indeed in the city and to that extent must disappear when rains break, but pneumonia is also a complication of relapsing or famine fever and this is very prevalent. Germs are conveyed by vermin and so its spread is greatly encouraged by the terrible overcrowding of the city which is worse than ever."

Mr. Kalinath Roy.

List of Articles Charge with.

LAHORE, May 7.

The following are the articles in respect of which a charge under Section 124 A. I. P. C. and section 25 of Defence of India (consolidation) Rules were framed yesterday against Mr. Kalinath Roy editor, "Tribune" by the Commission provided over by Lt. Col. Irvine under Martial Law Ordinance 1919:—Swami Shradhanand's statement dated 3rd April 1919. A remedy which is no remedy, dated 4th April 1; prayer at Juma Masjid, dated 5th April; the Delhi tragedy, a feature of yesterday demonstration, action against Dr. Kitchew and others, a great day memorial to Delhi martyrs dated 8th April; the Delhi tragedy, dated 9th April; a Blazing indiscretion 10th April; action under the Defence of India Act, dated 11th April. [Articles showing course of conduct prior to 30th March] Sir William Vincent's speech, dated 20th March; a colossal blunder dated 21st March; Indian Legislative Council; dated 23rd March; the Viceroy's speech, dated 25th March; Mr. Gandhi's advice, dated 26th March.

University Examination was in Punjab.

No Restrictions to Bona Fide Candidates.

LAHORE, May 7.

The following press communiques is issued:—Instructions have been issued to the police inspecting posts on railways to pass through all "bona fide" candidates for university and other examination which will be held at Lahore this month. Students coming up for examination will not be detained. Orders have been issued by the officer Commanding the Lahore area that in the cases of expected confinement night passes would be given for a member of the family on the production of necessary doctors' certificates. Steps are being taken to make the concession widely known.

It is notified by the Telegraph Department that with effect from the 7th instant the acceptance of all telegrams classed ordinary is suspended between twenty hours and eight hours till further orders. Inland telegrams for acceptance between these hours and paid for as express. Until further notice the acceptance of the classed and deferred telegrams for Mesopotamia is suspended.

A Bombay message states:—Messrs. Mackinnon Mackenzie Company notify that as the number of berths available for passengers in the mail steamers sailing during June will be very limited, they are at present only registering the names of (a) and (b) grade priority certificate holders for accommodation during June. The list of names already registered require revision and all holders of (E), (a) and (b) grade priority certificate who wish to sail during June should therefore apply without delay to Messrs. Mackinnon Mackenzie either direct or through their agents stating the date on which they wish to proceed and the grade of accommodation required. It is found that berths will be available for "C" grade certificate holders during June, a further notification will be issued later.

Standard Cloth.

Price Fixed.

(Delayed in transmission)

LAHORE, May 6.

On exercise of powers conferred by Section 9 of Cotton Cloth Act 35 of 1916 the Lieut. Governor of the Punjab is pleased to order that 7 as 3 pice per yard shall be the price at which standard cloth shall be sold in the Punjab.

Conference Weapons.

Prohibited Under Arms Act.

CALCUTTA, May 7.

The Commissioner of Police Calcutta, has issued a notice prohibiting any person than those other exempted under the Arms Act from carrying any sword, spear, bludgeon, lathi, gun or any other offensive weapons in any public place in the town or suburbs of Calcutta. This order will remain in force for one year.

Inquiry Resumed.

Mr. Swinhoe, Chief Presidency Magistrate resumed enquiry to-day into the circumstances connected with the alleged shooting of constable Sengupta Sing. An application was made on behalf of the constable for process against Sergeant White. The Magistrate referred it to the second Magistrate who fixed the 14th instant for hearing. Another application was made for an adjournment of enquiry which was refused at which counsel appearing for the constable retired. Mr. J. Cohen, Honorary Magistrate, who recorded the statement of the constable at hospital examined said that the constable had stated he was struck by a Sergeant, but he could not say whether he was struck by a bullet or knife. Three doctors from hospital who attended the constable deposed that the wound could not have been caused by a bullet from a revolver. Sergeant Brown gave particulars of the system that prevails in Central Police Station in regard to delivery of firearms to Sergeants in case of necessity. So far he knew Sergeant White had no revolver with him. He did not see Sergeant White strike any constable. The enquiry has been adjourned.

A Karachi message says:—At a special general meeting of the Larkana districts Zamindars Anjuman the following resolution were passed:—That we the Muhammadan Zamindars of Larkana district are gratified at the passing into law of what are known as the Rowlett Bills, that the Zamindars of this district are not any way connected and have no sympathy with the agitation which has been started against these laws; that this Zamindars association does not approve of the false agitation procured in Karachi, Hyderabad and elsewhere in Sind against these bills and protests in unwise tactics and deplore its unfortunate results in forcing the ignorant into joining tenacious mobs.

Latest Telegrams.

SIMLA, May 7.

Sir George Ross Keppel at the Viceroy's request is staying on for the present, as Chief Commissioner North West Frontier Province, and Sir Hamilton Grant who arrived in India on Thursday will resume the appointment of Foreign Secretary. Mr. Denys Bray being placed on special duty.

With effect from to-night inland telegrams classed ordinary will not be despatched between 20 hours and 8 hours. Telegrams tendered between these hours must be classed express and paid for as such. Deferred telegrams for Mesopotamia cannot be accepted.

ALLAHABAD, May 8.

Notice has been served on Pandit Shamal Mehru, publisher of the "Independent" newspaper, Allahabad, to abstain from sending or circulating the paper in the Punjab as in the opinion of the Punjab Government such circulation is prejudicial to public safety.

LAHORE, May 6.

(Delayed in transmission)

Lahore and Amritsar are quiet. The propaganda column has returned after holding six durbars which were addressed by two Magistrates with excellent effect. The four accused persons in the Lahore Mall case have been convicted and sentenced to transportation for life and forfeiture of property. These persons were arrested after the riot on the 10th April and the judgment is a complete refutation of the numerous falsehoods which have been published in regard to these incidents.

Troops are being gradually withdrawn from the Lahore city. In the Alulakh case (Gurjanwala) three men have been sentenced to death and five to transportation for life.

In this case the accused burnt a Patawarikhana with revenue records of six villages. They announced that Lahore and Amritsar had been burnt and that the British Raj was extinct and they threatened to throw away any supporters of the Government on to the fire.

In another of Amritsar lost case the accused has been acquitted. The Commissioners considered that the property was not satisfactorily identified.

The following telegram have been passed between the Raja of Mahmudpur President B. I. Association and the Lt. Governor of the United Provinces Taluqdars of Oudh view with abhorrence the outbreak of lawlessness and its causes in certain parts of the country and strongly condemn them, that they unreservedly place their humble services to restore law and order and check further violation at the disposal of the Government. The association places on record the deep sense of appreciation and thankfulness for the wise, sympathetic and statesmen like policy of His Honour Sir Harcourt Butler adopted in regard to the present juncture and wholeheartedly supports the appeal which His Honour recently issued in this behalf to the people of the United Provinces.

His Honour replied as follows:—I beg to thank you and the executive committee of the British Indian Association for the resolution passed on Saturday afternoon last. I know that the Government can always count upon the loyal assistance of my old friends, Taluqdars of Oudh. None the less do I appreciate their public assurance at the present present time that they place their services entirely at the disposal of the Government, I believe and appreciate the fact that vast majority of the people of this province fully appreciate the importance of law and order and they are ready to assist the Government to the best of their capacity should occasion arise. The great landowners of Oudh can set a high example in this respect as they had done in the past and I hope and trust that we may look forward to a period of peaceful progress and hearty co-operation between the Government and the people for the advancement of the province.

ఆంధ్రదేశవార్తలు

(1)

నర్సాపురములో ఆచంట:—ఆచంట గ్రామములో నర్సాపురము గావించి జరిగిన వివాహమునకు కొద్దిసేపు సోదరీ పులకుడుదొంగి తన ఆకునికొక సామర్థ్యమును జూపి అసంపించి చేసిరి.

కార్యదేశము:—శ్రీకృష్ణరెడ్డియంతి మహాత్మ్యము, డి. రామేశ్వరరావుగారి కృపామున 4.5-19 తేదీ ము. న్నం అతివైభవముతో జరిగినది. శాస్త్రీగారు రచించబడిన శ్రీకృష్ణరావు చరిత్రమును గ్రంథమును అందజేసి విశిష్టముగా పండితేరిరి.

శ్రీకృష్ణ మహాత్మ్యము:—గోరసలో వేంకటేశ్వరరావు శ్రీ రామలింగేశ్వరస్వామివారి కృష్ణమహాత్మ్యము సిద్ధాంత సంకల్పన వైఖాళి కు ౧౧ కేసీవారం (10 మే 1919) రాత్రి జనపబడును.

గతమాసము 30-న తేదీని గోదావరి మండల సుందర కార్యదేశము చేతులపట్టి నూర్వ నారాయణముగారి గారు, మండల సంఘమును గూర్చియు అసలిన కావ్యాంగ వాతావరణమును గూర్చియు గంభీరపద్యము మొదలగు 15 సభ్యులు మండల సంఘములో చేరి. గ్రామసంఘము నెలకొల్పబడెను.

2-5-1919 నుండి కుక్రవారం రోజున నేరునూరు గ్రామములో అన్నదాన సమాజపు మీటింగు జరుపబడెను. నేడునూరు బుచ్చయ్యగారు అగ్రసాధికత్యమును వహించిరి. సుమారు 200 మంది పురజనము సభకు విచ్చేసిరి. మ. రా. శ్రీకృష్ణరావు సోదరజాగారు ఈ అన్నదాన సమాజమును గురించి యుపదేశించిరి.

కృష్ణాదేవి కడమన్నాదులై జంకెస్ట్రో క్లబ్ వారు నెలకొల్పిన డబుల్స్ బాడ్ మింట్ బోర్డు మొట్టమొదట 3 తేదీలో ముగిసినది. రజంకెస్ట్రో ఎ. కడమన్నాటి నరసింహారావు దత్తాత ఆలంకారాగార్లుకు బంగారుపట్టి చేయబడిన పతకమును గుడ్డవల్లేరు పట్టణం రాజేశ్వరరావు చావరాల అంకితులుగార్లుకు బాల్సు సొంతబడెను.

అమలాపురం లో:—ఈనెల 2-న తేదీ మధ్యాహ్నం 3 గంటలకు బోర్డు బాంకా పాఠశాల భవనమును పాఠశాలయొక్క "నవంత్తరాజము," పానుగంటి వెంకటసుబ్బారావుసంతులుగారికి వీడుకోలుపు విజ్ఞాపనమును గంటి బ్రహ్మచంద్రం పంతులుగారి ఆధిపత్యమున జయప్రథముగా జరుపబడినది.

చిరుపతి:—నేనుకాలపుటెండ మిగుల మిలిమిరియన్నది. కలరాజాద్యము గ్రామమునందగుంచి దినమునకు ముగ్గురునలుగురు మృతిచెందుచున్నారు. పెద్దమ్మవారు (స్కూల్ పాఠ్య) కూడ వ్యాపించియున్నది. ఈనెల 7 తేదీ మొదలు వారుమోజులకంట ౫౦౦ జాకిర జరుగగలను, వైఖాళి కు గి. శ్రీకృష్ణరావు శ్రీకృష్ణరావులవారి జన్మదినమున మధ్యాహ్నము సమాచార వాచకందల స్మార్త బ్రాహ్మణ్యమునకు సంతర్పణచేసిరి.

క్రికెట్ క్రామ సేక్వెన్స్ ఆయుర్యవైద్యవైద్యులు, తెనాలి:—ఈవైద్యులు గుంటూరునుండి ప్రథమవైద్యసమేళన సంవత్సరము 25-2-1918 రోజున వారంభించబడి జయప్రథముగా శ్రీకృష్ణరెడ్డియంతి జరిగినది. ఇరవై ప్రథమవార్షిక శ్రీకృష్ణరెడ్డి ప్రతివాది భయంకరం కృష్ణమహాస్వామివారి యాధిపత్యమున జయప్రథముగా జరిగినది. క్రిందటి సంవత్సర మి. వైద్యులముందు 15000 మంది జనులు ఆరోగ్యమును గాంచెరి. కొల్లా గురవయ్య కోటయ్యశ్రేష్ఠిగార్లు ఈవైద్యవైద్యులకు రు. 2000-0-0 ధన్యము నిచ్చిరి.

A Gazette Extraordinary notified control of the supply of rice and paddy throughout the province of Barma for purpose of securing public safety.

భారతదేశమునందు నున్న వర్ణములకుండు విభేదములకును
వర్తమాన పక్షమున బొంబయికి వచ్చు ప్రయాణముల, సౌకర్య
ములకు గాని ఇట్లుబట్టి వీరును బొంబయినందు నిరతిపక్ష
మున ముఖ్య తీర్మానము చేరుచును గ్రహస్థమునాని నున్న
వర్ణములకు చేరుచును భా. క.

ప్రజా విప్లవములు

I

రాజకీయములు

ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజికములు :

అయ్యో, ఈ క్రిందివిషయమును గురించి ప్రతికూలములను నెవరైనా ప్రత్యుత్తరమియ్య వేడవదు:— శ్రీ విజయ నగరసామ్రాజ్యధ్యక్షులు శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు ఈ త్రైతీయములను జయించి జయ స్తంభమును పాట్నూరు గ్రామములో నాటి నాడనిన గంకి లోకాదిత్య.

“తాళిసన్నుతముగఁ జాట్టునూరిడ నిల్వినకంబము”
మ|| చ|| ఆ|| 1. పరి8.

జయ స్తంభమును దర్శించు కుతూహలమున పాట్నూరు నగర జయ స్తంభము కనబడలేదు. ఆ గ్రామములకు గాని తల్లిమీసమ్మలకు గాని దీనివిషయమయి తెలియదు. కొందఱు పాట్నూరు పూర్వము మహావృణమై యుండనోపు ననియు జయ స్తంభము గండిగుండములో నున్నదనియు చెప్పిరి. రెండింటికీ దూరము సుమారు 10, 12 మైళ్లు.

రాజకీయములను వాదించు ఈ జయ స్తంభ మిప్పుడెక్కడ నున్నది? చూచినవా రైన తెలిసిన కృతజ్ఞుడను. పూడిపొయినదా? లేక ప్రాచీనకలాధికారుల సంరక్షణలో ఏ యదగ్రామము జయములో నైన నున్నదా? తెలియజేయగోరుచున్నాను. శ్రీకాకుళం. జటప్రోలు సర్వధండం.

II

ఆంధ్రమహాసభలు - విద్వత్సేవకులు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజికములు :

అయ్యో, ఏదేని ఆంధ్రమహాసభయైన ఆంధ్రరాష్ట్రీయ సభయైన అనంతపురమున మేమాసాంత్వ్యమునో బాక మాసప్రథమమునో సమావేశములగునని వివట కాంధ్రప్రతిభుత్వకారత్వముల కెంతయు సంబోధముగ నుండును.

ఇప్పుటికి ఆ రసభలు సమావేశమైనవి. మొదటి అయిదాంధ్రమహాసభలలో హిందూజాతిమందలి జాతీయ శాత్రుకాలం కల్ల మార్గదర్శక నుండి ఆంధ్ర జాతీయతను తిరచివీక్షణకు నుండునట్లు పేరు దెచ్చుచున్న బృందావన పురమందలి ఆంధ్రజాతీయకళాకాల విద్యార్థులు నిష్కల్యమ పూజావ్రతులై ‘మండమాతరం’ ‘ఆంధ్రమాతకీ జయ’ అను గానముల గా విం చు చు సభాప్రతినిధులకు కలయు నుపచారముల గావించుచు వారెంతయు ప్రసన్నములగు సేవ నొనర్చుచుండిరి.

మన మహాసభలలో శ్రుతియాంధ్రునిగుండెయ్య యుల్లు మనిపించడి మృదమధురమైన వీరనాదల చేయుచు బహు క్లాభముగ వారి కర్తవ్యముల నెరవేర్చుడి బందరు ఆంధ్ర జాతీయకళాకాల విద్యార్థులను మరచినను మరపునకు రాకాలరు.

గతవర్షము కడప పట్టణంబున జరిగిన ఆరవ ఆంధ్ర మహాసభకు ఏ కారణమునో గాని దత్తవందలముల వారి ద్రవ్యముతో గాబోలు ఆ జాతీయకళాకాల గానించు రైరి. ఇందుచే విద్వత్సేవకసందర్భమున ప్రభోధగీతాదులయందు ను మునుపటి సమావేశములకన్న చాల వెనుకబడియుండె నని చెప్పవచ్చును.

ఈవర్షము అనంతపురమున జరుగు ఏడవ ఆంధ్రమహా జనసభల కై నను బందరు ఆంధ్రజాతీయకళాకాలావిద్యార్థి బృందము ఏగుడెంచి, సభాకార్యములకు సహాయముగ నుండి ఆంధ్రమాత నారాధించురని ప్రార్థించెదను.

చివ్వడ, బూదూరు రామానుజులు రెడ్డి

III

ఉపాధ్యాయుల యిక్కట్లు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజికములు :

అయ్యో, ఇదివరకు ప్రతిసంవత్సరం నర్సాపురం, తణుకు, భీమవరం, తాలూకాల గ్రామములలోని బోర్డు యెలిమెంటరీ స్కూళ్లకు మే నెల 10-వ తేది లగాయతు బాన్ నెల 10-వ తేదివరకు ఒక నెల వేసంగి నెలవులు ఉంటూ ఉండెడివి. ఉడుపుడినుములలో అయితాలూకాల గ్రామములలోని స్కూళ్లకు పిల్లలకరిగాకచ్చుచుండుట లేదనే కారణము లో అయితాలూకాల స్కూళ్ల యిన్ పెక్టర్లు నర్సాపురం తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటు వారికి వైస్ వాసిస్ నెలలో

ఇచ్చు నెలవులను ఈ సం. బాన్ నెల 26-వ తేది లగా యతు బాన్ నెల 20-వ తేది వరకు ఒక నెల నెలవులు ఇచ్చునట్లు ఏర్పాటు చేయించినారు. మునుపేసంగిలో ఇచ్చుటకు పుట్టబడిన నెలవులు ఉడుపుడినుములలో నీయ ముట యేమి న్యాయము? అధికారుల ఉత్తరువులు చూడ “వగలుగిడించి రేయిపనిపాటు చేయు” మన్నుట్టున్నది మంతు వేసంగి దినము లగుటవలనను గ్రామములలో నెచ్చుటను దాహాదకములు దొరకని దినములలోను, వగలు 8 గంటలు లగాయతు సాయంత్రము. 5 గంటలవరకు గృహమునుండి బయటికివచ్చుటకు శక్త్యముగాని దినములలో స్కూళ్ల అధికారులు (వాసిస్ వాటివైన శ్రీ బోర్డు ప్రెసిడెంటువారు ఇను మంత్రయినను ఆలోచింపక అర్హత నిచ్చుట ధర్మముగాదు. వైస్ వాసిస్ యంత్రములలోని సంగతులను నై అధికారుల దక్క గా ఆలోచించి మే నెల 10-వ తేదినుండి మామూలు ప్రకారం నెలవులు ఇచ్చుటకుటకు పెక్టిస్ అర్హతలు వెంటనే అయితాలూకాల యిన్ పెక్టర్లకు వ్రాయగలండుటకు కోరి ప్రార్థించుచున్నాను. నై అధికారులు ఉపాధ్యాయుల చిట్కలను ఆలోచింపనియెడల వారిపాట్లు చెప్పనలవి కాకయుండును. ఈవిషయములో ఉపాధ్యాయ సంఘములు కూడ మహాజనులను తయారుచేసి వాటివై ఉపాధ్యాయులందఱు సంతకములతో వారి విద్యాకాభిధికారులకు పంపించగలండుటకు కోరి ప్రార్థించుచున్నాను. లంకల కోడెన. కంభంపాటి సుబ్బారాయ శర్మ.

IV

నియోగిమహాసభ.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజికములు :

అయ్యో, నియోగిమహాసభ బాన్ నెల 6, 7, 8, తేదీలయందు నూజివీడున జరుపబడుట కాహ్వానింపడిన సం గతి ప్రతికాపాతకులకల్ల విదితప్రాయమే. ఈ మహాజనసభ జాతిమతసంబంధము లగు వివాదముల కడ మిచ్చునని పలువురు విద్యార్థులుగూడ ప్రాంతలగుటకు గాంచుచున్నారను. గతసభల తీర్మానముల యందుగాని సభోద్దేశ్యములయందుగాని న్యాగకమిలివారి యభిప్రాయములయందుగాని యట్టి దుర్భిప్రాయముల నెట్టి యవకాశమున లేదు. ఏకజాతీయతను వికరుత్యమున గాంక్షించు నిక్కాలమున నట్టివివాదల నెంచుటకు ఎట్టిమాధునుగూడ నిచ్చునుండదు. ప్రత్యేకవ్యక్తులకు పరస్పర మెద్దులైననుండునెడల వారికి సభాప్రతీకమే యుండదు. అట్టిప్రతీక మేకారణమునైన గల్గిననో భవిష్యముగ బహిష్కరింపబడును. కాబట్టి ఈ సభయందట్టి వివాదముల కంతమాత్రము నెడమియబడదని తీరరణ కుద్దిగ ముమ్మాటికి నొక్క విన్నవించుచున్నాడను. ఈ వర్షపు సభలో అతిప్రాచుభ్యుమగు విషయములు చర్చింపబడవచ్చు.

(1) అం దొకటి స్థాయిసంఘ నిర్మాణము. (2) మరి యొకటి ప్రతికాపాతము. (3) ద్రవ్యసమర్థనోపాయములను చింతించి తీర్మానములను కార్యరూపమున తెట్టుట మున్నగునవి.

ఈ సందర్భమున నొక గొప్పవిషయము మహాజనుల యెదుట తెట్టుటలసియున్నది.

(1) నియోగి బాలరవిద్యాభివృద్ధి విషయములోని భిన్నాభిప్రాయములు లేవు. అందఱు నేకాభిప్రాయముగ నె యున్నారు. ప్రత్యేక మిసంఘబాలర విద్యాభివృద్ధికై గుంటూరులో నియోగివిద్యార్థి యనుపేర బ్ర|| శ్రీ|| గోవింద రాజుల వెంకట శ్రీనివాసరావు పంతులు, బి. ఏ. బి. యల్. గారి యాధిపత్యమున సొకసంఘము రిజిస్టర్ చేయబడియున్నది. కీర్తిశేఖరులు, శ్రీమతి కొచ్చర్ల కోట బంగారమ్మ బహదర్ జమిందారజీవారి ధర్మ ఘంటికాటి. శ్రీయత దివాన్ బహదర్ చిత్రపు వెంకటాచలం పంతులవారు మున్నగు వారి ఆధిపత్యమున వ్యవహరింపబడుచున్నది.

ఈవిద్యానిధులన్నియు సొకేభిప్రాయముతో స్థాపింపబడియుండుటచే నన్నియును గలంబుల కెట్టి యాటంకమును నుండరాదని తలంచుచున్నాను. శ్రీమతి బంగారమ్మగారి ధర్మ నిధియొక్క పాలకులును ఆటంకేనియోగి బ్రహ్మంధు పాలకులును కూడ నియోగివిద్యార్థినిధియందు సభ్యులుగా నున్నట్లు వినుచున్నాము. అట్లు లేకున్నను ఈభిన్నభిన్న సంఘలకు చేరిన పాలకులందరును సమ్మేళననిధియందుండవచ్చును.

ఈ విషయముల నాయా ధర్మపాలకులను నియోగి మహాజనులకు ప్రతికాముఖమున సావధానముగ వివరించి అయాధర్మముల సంఘభావమునకు తోడ్పడవలయుననియును,

అయా ధర్మపాలకులు అయా యాగత కార్యక్రమములను నియోగిమహాజనసభకు నివేదించుటకు ప్రార్థించు లనియును, అయా సంఘలకు సంబంధించిన ప్రముఖులు తదితర నియోగిమహాజనులును, తదభిమానులును, ఇతర చిత్త వృత్తులను వీడి సభకు తప్పక విచ్చేయవలయుననియును తప్పకను బంధువులను స్నేహితులను ప్రోత్సహించి ప్రత్యేకాహ్వానము లేదని శంకించక సభకు తీసికొని రావలయు ననియును, సవిషయముగ, సాంజలి బంధముగ, సగౌరవముగ పానపునానగా ప్రార్థించుచున్నాడను.

అచంట రాజగోపాలు.

V

ప్రాథమికవిద్యాబోధకసంఘములు - తైబ్రరిలు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సామాజికములు :

అయ్యో, చిరకాలమునుండి విద్యాకాభిధికారులు కొన్ని పాఠశాలల యాధ్యాపకులకు ప్రత్యేకసభ నేర్పరచి (సెంట్రలైజ్డ్) ప్రతిమాస మొక నెలవునమున అధికారుల యాధిపత్యమున బోధకులబోధసాధకులను నేర్పచు వారితో విద్యార్థులకు నేర్పించుచు న్యాభివృద్ధి సానరకయత్నించిరి. అందువలన నుపాధ్యాయుల తీవ్రమిట్ల క్లాసులకు దూరస్థలములనుండి యెండవాలకోర్చి యేర్పడి, పర్యవారణ్యములనాటి గట్టునక పుట్టునక విశేషాశ్రయముల నేర్చుకొను తలంపుచేతను అధికారులయజ్ఞులకు వెనుదిరుగు నియమించబడిననాటి నుద్ధాన్నము 2 గంటల వచ్చుచుండిరి. ఉపాధ్యాయులందఱు జేరిన పిమ్మట విద్యాధికారులు బోధసాధకులు నేర్చుటగాని నేర్పించుటగాని జరిగిన పిమ్మట 5 గంటల వచ్చుచుండును. చాతములు పూర్తిగాక విశేషాశ్రయముల నేర్పవచ్చును 6 గంటల వచ్చుచుండునట్టి చీకటియంతే తరుతయై గ్రామములకు బోవుచుండురు. కొన్ని సమయములలో నధ్యక్షులు రాసప్రమును వచ్చినను కాసాధికార ప్రకములు (సమగ్రలయ్య) బోధకులకు సంబంధించిన పుస్తకములు రెచ్చి నవ్వకును, సమగ్రలయ్య చదువుచేతను పుస్తకములమ్ముట చేతను కాలసమాప్తి యగుచుండును. అప్పుడుపాధ్యాయులు వడినక్రమయే ఫలితముగా మారును. ఇట్టి నిష్ఫల సమావేశ సభలు సంవత్సరమునకు 5, 6 గంటలు జరుగును. నేటికి 10, 15 సంవత్సరములనుండి ప్రతిమాసము సెంట్రలైజ్డ్ క్లాసునకు వెనలచున్నను ఉత్తమోపాధ్యాయులకును (బోధసాంక్షములు) తేజభావాజ్ఞానము కొండలైన సలవడలేదనుటయందతికయోక్తి యెంతమాత్రమునలేదు. ఇట్టి స్థితియందుండ నుత్తర విద్యాబోధక గురులగు మ-రా-శ్రీ కల్లూరి నరసింహరామయ్య బి. ఎ. ఎల్. టి. గారు మా జిల్లాకు అసిస్టెంటు ఇన్ పెక్టరుగా దయాచేసి ఈ సెంట్రలైజ్డ్ క్లాసులందలి యాపాధ్యాయుల కష్టములు గనిపెట్టి నవినమార్గములు గల్పించి పూర్వ పద్ధతులన్నింటిని సంస్కరించి విద్యాభివృద్ధి సానరదలంచిరి. అందు యభ్యుయగానందము నుపయోగముగనునది సెంట్రలైజ్డ్ క్లాసుల తైబ్రరిలు, శ్రుతిసెంట్రలైజ్డ్ క్లాసునకువచ్చు సుపాధ్యాయుడు స్వల్పవందా నిచ్చునట్లును ఉపయోగకరము లగు పుస్తక సమదాయమును చేర్చుటకును యేర్పరచి సద్బంధవత్సరము యభ్యుయని దెలియవరచిరి. ఈ విషయముచే నుపాధ్యాయులు బోధజ్ఞానపారీక్షలై గ్రామసీమల యందుండి ప్రాథమిక విద్యకు ప్రోత్సాహ మొనర్చి విద్యార్థుల నుత్తమగుదావ్యులుగా జేతురని అధికారుల యాశముగాని తా నెంకటి దలంచిన దై వ మొకటి దలంచిన నన్నట్లు క్రింది కొద్దియధికారుల కార్యములందు జేరి విషయములు బోధపడక నశ్చిద్ధచేయుటచే నిష్ఫలమై తుదకు కాసర కూసరై వికట పద్ధతులుగా మారెను. ఇది యంతయును గనిపెట్టి పికాపురమునందున్న సెంట్రలైజ్డ్ క్లాసుల తైబ్రరి ప్రత్యేకము పాధ్యాయులే తమకళయందుంచుకొని కార్యక్రమము జరిగింప సమకట్టిరి. ఇదివరకు 2 సంవత్సరములనుండి తైబ్రరి చందాలు నమూనగు 12 పుస్తకములు మాత్రమే సంపాదించబడెను. రమారమి 8 మాసములయి పంతుళ్ళ చేతికి వచ్చెను. ఇప్పుడు 40,50 పుస్తకములు చందా రూపమున లభించినవి. ద్రవ్యముగూడ నిష్ఫలముగాక నిలువయుంచ బడుచున్నది. ప్రతిమాసము స్థాయిసంఘముచే నాదాయ వ్యయములు విచరింపబడుచున్నవి. సెంట్రలైజ్డ్ క్లాసులో నిగంధములు వరించుటకు వీలుగలగ నందున గ్రంథములను పాఠకులు గొంపోయి చేరువనున్న వారికిరి కొకరందిచ్చుకొనుచు ఫలితమును పడయినట్లు తీర్మానించుకొనిరి. ఈ విధమును గనిపెట్టి విద్యా కరములును భాషాభిమానులును మ. రా. శ్రీ శ్రీ చెలిగొని

లక్ష్యాపాత్రుగాను చుంపిసహాను ముగర్వదలంబిరి. వా రొస గునట్టి సహానుమత్యధికమై ఆంధ్రజేతము నందున్న యువా థ్యానులనందఱు నభివృద్ధి పరచు పరివర్తితమై యున్నది ఈవిషయమై ముందు వివరముగా చెలువబడును. కాన ప్రా థమిక విధ్యాభోధక సంఘ సోదరులందఱు తమ తమ తమ జీవితమునకు విశేష భాషాభ్యాస మావశ్యకమని యెంచి గ్రామ స్థితులందు భాషాభివృద్ధి జేసి జేతాభివృద్ధి నొనర్చు నెంచి లైబ్రరీ, ప్లాపిండి వాటిని తమస్వాధీన మందుచుకొని అధికా రులచేయును బహుశః జేతాభాషాభిమానులను లోకల్ మ్యూనిసిపల్ బోర్డులవారిని భయపడి ద్రవ్యసహాయము ను పుష్కల సహాయమును పొంది అహమహమికతో జేతాభి వృద్ధి నొనర్చుననియు తాము వడిన క్రమ లైబ్రరీ ప్లాపన ములచే వృథాగాక జేతాధారకములగు ననియు విన్నవించు చున్నాను.

సాదరోపాధ్యాయుడు.

VI

చెన్నపురి, శాసనసభ యెన్నికలు.

నెల్లూరు, చిత్తూరు, కడప, మండలములు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభకు.

అయ్యో! ఈపర్యాయము చెన్నపురి శాసన నిర్వాహ సభలో నెల్లూరు, చిత్తూరు, కడప, మండలములకు ప్రాతి సభ్యులు వహించి మానసియులగు, ఏ. ఎస్. కృష్ణారావు పంతు లుగారు, రావుబహదూర్. టి. బాలాజీరావు నాయుడు గారు పోటీకి నిలిచినట్లు తెలియుచున్నది. వీరిమధ్యలో కృష్ణారావుపంతులుగారు ఇప్పటికి రెండుపర్యాయములు శాసన సభకు ప్రజాప్రతినిధులుగ నెన్నుకొనబడుటయే ప్రజలకు వారి యందుగల గౌరవము చాటుచున్నది. ఇప్పటికి రెండు పర్యాయములు వారు శాసనసభలో సభ్యులుగ నుండిరి. కావున ఈ పర్యాయమునకు వారు మానుకొని మరియొకటి కడకాక మొనగిన బాగుగా నుండిది గాని వారెటుల చేయుటందే నుండుటకు గల కారణము శ్రీ. బాలాజీరావు నాయుడు గారు తప్ప మరియెవరను యెన్నికకు పోటీ చేయుటకుబయో యని తలచెదను. నెల్లూరు, చిత్తూరు, కడప, మండలముల లోని, ప్రజల యనురాగమునకు పాత్రులగు మహాశయులు నెక్కురు నెల్లూరులో నున్నను వారివరకు ఈ పోటీకి నిలువకుండ నుండుట చింతనీయును. జయపజలములు భగవదధీనములు. ప్రయత్నము మాత్రమే మానవాధీనము. ఇప్పటికి పోటీకి నిలిచియుండు ఇరువురండ్ల గా॥ కృష్ణారావు పంతులుగారియొక్క ప్రాతినిధ్యము ముఖ్యమనటకు నుండియు ను లేదు. వీరు ఆంధ్రోద్యమమునకు కొంత వేడుకకంబ వైచి నను శాసన నిర్వాహ సభలో ప్రవేశించి నదాది గ వీరుసలిపిన కృషి వర్ణనీయును. ఇప్పుడు శాసనసభలో ప్రజా ప్రతినిధులయొక్క మొరలరణ్యరోదనము లగుచున్నది. మన ప్రతినిధు లెంత బుద్ధికాలులైనను, ఎంత ధైర్యవంతులైనను ప్రజల కనుకూలములగు నెట్టిరీత్యములు తెచ్చినను జయ మొందుటలేదు. గా॥ కృష్ణారావు పంతులుగారు శాసనసభలో ప్రవేశించినదాదిగ వీరు ప్రజల తరపున చేసిన సేవ అపరి మితము. వీరు తెచ్చిన రీత్యానులులో కొన్ని ఆమోదితమైన వని చెప్పక తప్పదు. ఈలోపల సమావేశమైన శాసనసభలో నేడో యొక సవరణ వీరు ప్రవేశపెట్టిన తరువాత కొన్ని వేల రూప్యములు బడ్జెటుల చేర్చినట్లు నావృజ్ఞప్తి. ఏది యెటు లుండినను ప్రస్తుతము ఎన్నికకు నిలిచియుండువారిలో గా॥ కృష్ణారావుపంతులుగారి జయము వాంఛనీయమనటకు సంప యములేదు. కావున, నెల్లూరు, కడప, చిత్తూరు, మండలము లలోని, జిల్లాబోర్డు సభ్యులు, తాలూకాబోర్డు సభ్యులు, మ్యూనిసిపల్ సంఘసభ్యులు, ఏకగ్రీవులుగ గా॥ కృష్ణారావు పంతులుగారి నెన్నుకొన బ్రార్థించుచున్నాడు. గా॥ కృష్ణారావు పంతులుగారియొక్క విజయము వాంఛనీయమని కోరు చున్నపుడు బాలాజీరావు నాయుడుగారిని గురించి చర్చించు టవలసరము.

నెల్లూరు. 8-5-1919

ఘాల్. సుబ్బరామయ్య.

ii

శాసన నిర్వాహసభ్యుల

బ్రాహ్మజేతరుల కొక మనవి

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభకు:

అయ్యో, మద్రాసు రాజధాని చట్టనిర్వాహసభలో కృష్ణా, గుంటూరు, గోదావరిజిల్లాల తరపున స్థానికసంస్థల కమిషన

సేర్వకవబడిన స్థానమునందీరరకు నున్నదియు (శ్రీ. ఆ. డి మోచర్ల రామచంద్రారావు పంతులుగారు చాలకాలమునుండి పోరాని ను క్షుభ్రముగనుండి స్తుత్యర్హులుగ తమ విధానక ధర్మమును నెరవేర్చుచుండిరి. ఇపు డాస్థానమునకు తిరుగా (క్రాంతిమొర్చి కల తీరుణమునచ్చినది. శ్రీరామచంద్రారావుపంతు లుగారే (క్రాంతిస్థితి అనుబంధానికి గానున్నది గనుకను ఎన్నికస్థానములు ఇంకను 9 మాసములలో వికాలము చేయ బడును గనుక అంతవరకు వారే) ఉండినవారుగ నుండునని పలువురు రైతులు అభిప్రాయపడియుండి గాని, పంతులు గారు పూర్వకారణములచేతను ఆంతులకు నిలువబడుటకు తన కిష్టములేదని సెలవిచ్చిరి.

ఆ సభ్యులపదవికి మన మూడుజిల్లాలలో ఇప్పటికి కొందఱు నిలువబడిరి. అందుముఖ్యముగ మన మెరిగినవారు ఇరు వురుగలరు. 1 క్రీయత మార్కా వెంకటరెడ్డినాయుడుగారు 2 క్రీయత కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారును ఈ యిరువురిలో క్రీయతముగ నున్నా ను తన ను గ బయలు వెడలిన జన్మితుపార్టీకి జెందిన బ్రాహ్మజేతర (సమఖు లలో నొకరును, ముప్రసిద్ధకృత్యమున పేరుబడినవారును, చాలాకాలమునుండి ఏలూరుతాళుకాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగను ఏలూరు మునిసిపల్ సభ్యులుగను జేతనేర జేయుచు అన్న వపుడు బ్రాహ్మజేతరసభలకును, రయితు సభలకును ఆస్థా తర వహించి ఆజేతపూరితములగు చక్కని యువస్వామిల నొసంగుచున్న వారును అంతుమున్న సంగతి మిరరందలును ఎరు గుదురు. ఇంక రెండవవారు ముప్రసిద్ధజేతరప్రయోగ, చాలకాల మునుండి గుంటూరుజిల్లా సంఘపు ప్రెసిడెంటుగనుండివచ్చియు నున్నవారును, కృష్ణామండలసభ కధ్యక్షతరవహించి ఉవాకో ద్దేశపూరితగు చక్కనియువస్వామి మొనగినవారును. ఆం ధ్రజేతాభ్యుదయమునకును, భాషాప్రయోగ క్రాంతిద్యమమునకు ను జనకులని ప్రసిద్ధిపడిన వారి వక్తలు ప్రాప్తీ నును సహిత ము వదలి యున్నారు ఆరు సంవత్సరములనుండి జేతనేరకై సంర పక్రమచేయుచున్న మహానీయులును, గుంటూరు పురపాలక సభ్యులును, నిమ్మకటంజేతాభిమానులును, ప్రవాసేరకై ఎంతటి కష్టములనైనను భరింప సంసిద్ధులుగ నున్న మహానీయులుగ నున్నారు. జేతయులకు కంటకప్రాయముగ నున్న రైతులకు చట్ట నిర్వాహమనావిమయమున పంతులవారు గాంధీజీవో ర్తుల సత్విత్రము నవలంబించిన మహానీయులు.

ఇరువురిలో శ్రీ నాయుడుగారు బ్రాహ్మజేతర ప్రయో ఘనియై మింట్-మాన్ సంగ్రహము సేయుట చెన్నరాజ థాని సభయందు బ్రాహ్మజేతరులు పలువురున్ను జయూడు జిల్లాల కొసగిన స్థానము నిడివటకు బ్రాహ్మజులే ఆంధ్రులంద రియు బ్రాహ్మజేతరులు తలచుచున్నారు. గుంటూరుమండ లము తమ మాండలికసభ్యు నొక్కనైనను బంపజాలనైతిని నిచారించుచున్నది. ఆ విషయము అటుండెను. బ్రాహ్మ జేతరు లొకరు ఆస్థానము నలంకరింతుట త్రిపుతరాంబూల ముల వంటి గౌరవమునే మన ముపేక్షించెదము. బ్రాహ్మజు డైనను, బ్రాహ్మజేతరుడైనను పొందునైనను మహామృదీయు డైనను, అతివారియైనను మిత్రవాది అయినను జేతరప్రదే మన కవసరము. మిత్రవాది అతివాది అను రాజకీయమతములరెండు నుగాక ఇంకొక క్రొత్త మతము. జేతలివది అని కాంగ్రెసు బయలుజేరిన రిడి సం॥ రములకు దానికి వ్యతిరేకముగ మనకు సంస్కరణములు రానున్న తరుణమున బయలు వెడలినది. వారి కుత మేచన మాకు తత్వ జ్ఞాన సంస్కరణ లక్ష్యరేఖ, మేమర్తులగాకాము, ఏవిషయము తెల్లున్ను మారుప్రత్యేక ప్లాటినిధ్యము మాత్రము కావలెను. రౌలటు చట్టము మొద లగునవి చాల ఆరసరములై యున్నవి అని ఒక మతము బయలు జేసెద. ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము కూడదని నేను చెప్పుటలేదు గాని అదిగాక ఇతర సంస్కరణములు ప్రస్తుత మక్కలుదీ రనుట కడుకోచనిండును ఆ మతమునకు జెందినవారు నాయు డుగారు.

వారికిని మాకును ఈసమస్యలు గానియైనందు ఈ క్రిందివిధమున కొంత సంభాషణ జరిగెద.

ప్రశ్న:—అయ్యో, సమస్యలగు బ్రాహ్మజేతరు లగు మీరు కొన్ని సభ్యులుగా నుండవలయు నని బ్రాహ్మజే తరులలో పలువురి కభిప్రాయము బున్నది.

ఉ:—చాలా వందనములు.

ప్ర:—కొన్ని విషయములు తమ ముఖ్యత తెలిసికొన నలయునని మనవారు నేచియున్నారు.

ఉ:—సంతోషముతో నీధ్యముగ నున్నాను.

ప్ర:—కాంగ్రెసు లీగు స్థితిమును మీ రంగీకరింతురా?

ఉ:—అవిషయ మగు నాయభిప్రాయములు విక్స వోలు మొదలగు సభలయందు మీరు వినియున్నారు. ఆయ భిప్రాయములు నేను మార్చుకొనలేను, మార్చుకొనకలెను.

మాంటాగు-చెలమివర్ణన సంస్కరణ ప్రజానిక నైనను మీ రంగీకరింతురా?

ఉ: ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యసహి మనవో.

ప్ర: ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మంగీకరించినవో నెల్లు ?

ఉ: అంగీకరింపకలరు. అంగీకరింపవో మనకు లాభ ములేదు గాన సంస్కరణము లక్కలులేదనియే నానుతము.

ప్ర: రౌలటుచట్టము ప్రవేశపెట్టు విషయమున తమ కనుకూలాభిప్రాయము గల దని వినుచున్నాము. సత్యమేనా?

ఉ: రౌలటు చట్టమును గురించి నాయభిప్రాయములు బహిరంగముగ నేవిధముగను వెలువరింపలేదు గాని అది యుం డుట యరసమని నాయభిప్రాయము. అది మద్రాసు రాష్ట్ర యునకు పెట్టును.పంజాబులో పెట్టుటకు ఆరసములగు పరిస్థితు లున్నవి.

ప్ర: జేతరప్రయోగ నాయకులనెడి విషయమైన నైనను విచారణ లేకుండ పట్టుకొనిపోవుట మీ కిష్టమా?

ఉ: అట్లు జరుగదు.

ప్ర: అట్లుజరిగిన విషయము లిప్పటి కెన్నియో మారు కొనవచ్చును.

ఉ: రౌలటుచట్టము రాజద్రోహులకే ఏర్పరుపబడినది. దీనియందు ప్రమాణ యున్నట్లులతోచును. అయినను నేను చట్ట మును కొంతకాలము మాత్రమే చూచితిని. అంతయు చూచి గాని నిర్ధారించ విలు లేదు.

ప్ర:—అయ్యో జేత నాయకులు, జేతరప్రయోగ, అతివా దులు, మిత్రవాదులు, మహామృదీయులు, పొందువులు, సిక్కు లు, క్రైస్తవులు మొదలగు అభిభృతతీయులు ఏకగ్రీవులుగాం గల రనియు ద్దోషించుచుండ, గాంధీవంటి పరమసాధువులగు వుడు మహాకష్ట సమయములలో నుచుకొనింపదగిన సత్యా గ్రహకవచమును ధరించి ధర్మము నవలంబించిన కారణము లను జేతయులు పొందదగిన మున్నస్థానములలో కడపటిది యగు హిందూజేత సాయజ్య సభ్యత్వము నీ కారణమున మానసియులగు జేన్నా, మదనమోహన మాలవ్యా మొదలగు వారు రాజధీక్షిలయి యుగ హిందూజేతాసమాసమునకు సహింపక తమ పదవులు త్యజప్రాయముగ నెంచి విస్తర్ణంప నీ యుదవారణములు వాలనా? ఈ హేతువులన్నియు సుప్త ముగ రౌలటు చట్టముయొక్క అభిప్రాయములను మీరు విశ దీకరింతుట లేదా ఇంక విమర్శింపవలెనా?

ప్ర:—ఆ. డి॥ బి॥ రామచంద్రారావు పంతులుగారు కూడ సత్యాగ్రహమునకు వ్యతిరేకమును నెలిబుచ్చిరే అది మీరు నమ్ముతమా.

ప్ర:—రౌలటుచట్టము నామోదించిరా యునదిగాని సత్యాగ్రహమునకు వ్యతిరేకింప రనునది మా కక్కరలేదు.

అయ్యో వైముడు ప్రశ్నింపబలకు నుచువుచిగు జవాబు మీయొద్ద దొరకవోమి రేమా నాయకులయలకు గర్వ పడియెదము. లేకున్న మీ రసర్దులని విచారపడెయెదము. మీ యందు మాటప్రేయము, ప్రేయకంబు భయమును హెచ్చు పెరుగుచున్నవి.

నాయుడుగారి ప్రశ్న:—శ్రీ వెంకటప్పయ్య పంతులు గారు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మంగీకరింతురా?

ఉ:—కాంగ్రెసు సభవారే అంగీకరించినపుడు వీ లేల అంగీకరింపకు. అంగీకరించెదననియే మామత్యము. అంగీకరిం చినే మాసమ్ముల వారి కొనగదము.

ఈ విధమగు సంభాషణ జరిగెద. వీరిని బట్టి భవిత వ్యయము ఈ విషయమున నిర్ధారణ చేయుటకు బ్రాహ్మజేతర మహాశయులకు నివేదించుచున్నాను.

కానూరి వెంకటాచలకృతి చౌదరి.

అమలాపురమునందలి బోర్డు సొత్త విద్యాలయపు పూర్వపు విద్యార్థుల సంఘవార్షికోత్సవ సందర్భమున శాసు 1వ తేదీనాడు తెన్నును ఆటపంచెయును బయగలవు. ఈ ఆట లలో విద్యాలయపు పూర్వపు క్రొత్తవిద్యార్థులు పాటు పుచ్చుకొనవచ్చును. ఆటలకుకచ్చువారు ఈనెల 20వ తేదీ లోపుగ రూరల ప్రవేశ యములతో సంఘకార్యదర్శికి దర ఖాస్తులు పంపుకొనవలయును. గోనెల్ల సత్య వారాయుగారిచే బహుకరింపబడిన వెండిగిన్నెను ఆటలలో ఆరేవవారి కీయబడునని సంఘకార్యదర్శి డి. వెంకటమూర్తిగారు మాట ప్రాయము న్నారు.

దిగుమతిదారులు ఎగుమతిదారులు
కమిషన్ యేజంట్లు. 1548
విద్యుత్తు, గో నెల, నూలు, అయిదము, నెనక్కా-యొక్క, ధాన్యములు కామధాన్యములు పెండ్లగు సరకులు, స్వదేశీయుల తరపున, పరాయి దేశీయుల తరపున కొనుగోది విక్రయించుటకు వివిధములు తెలియగోరువారు ఈ విలాసమునకు ప్రయత్నించు.
Pareck & Co., 135 B, Amherst, St, Calcutta.

మదన కామేశ్వర లేహ్యము

ఇది మేహము, కక్కా, శుక్లవర్ణము, అతిమూత్రమున వారింది, మిక్కిలి బలమును, వీర్యవృద్ధి, యోవన శుభమును, సంతాన ప్రాప్తికలిగించు వర్ణప్రసాదము 2 దివ్యము చాలును. 20 రులముల దివ్యము 1. వి. పి. ఖమ్మం ప్రత్యేకము. పి. జి. పి. ఆంధ్రకో, పొందుతూ, గుంటూరు జిల్లా.

పాశ్చాత్య వేంకటాచల పర్యాయ వారి ఆయుర్వేదీయ సిద్ధాంతములు.

1. లక్ష్మీనిలాసరసము:—అక్షోశలక్షణ శ్లేశుల కొనుగోది లక్షణములను రసములను నిర్దేశించుచున్నది. అక్షోశలక్షణములను రసములను నీనా రసములను నుండేనీ. శ్లేశులను సర్వోత్తమమైన సిద్ధాంతమున కొనుగోది రసములను కొనుగోది ముగ బల్యములు. దినవ్యయము, మాత్రము శాస్త్రములు, సన్నిపాతము పెండ్లగునని రసములను నిర్దేశించుచును. నీనా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇంచు. (593)
  2. శ్రీనివాస లేల:—శ్లేశుల కక్షణము, సంచల నిష్పా పాశ్చాత్యమును చూచుచును. నీనా 1-కి 0-8-0, 5-కి 1 ఇంచు.
  3. కైలాస రాసము:—వీరిని సేవించినప్పుడేరించుచు మూత్రమును కట్టక (కలరా) వాంతివేయి, శీతవేయి, అతివ్యవధియు నుండు కాగలము. నీనా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇంచు.
  4. కాలమధోదయము:—విద్యలను బలకాటి; చింత్యమును; మందము, మలబద్ధము, అతివ్యవధి, కృత్రిమము, కలిత్యయించుట, అకలిత్యయించుట మొదలగునవి నుండుచును. విద్యలు పుష్టిగలవారగుచును. నీనా 1-కి 0-12-0, 5-కి 1 ఇంచు.
  5. లోకామయవార కస్తూరిమూలము:—విద్యలను తలచుచును ముడిసినకాటికి, వాంతివేయి అతివ్యవధి నుండు కాగలము. ముడిసిన, వడికల, వర్ణ, అతివ్యవధి, శీత కాశము, పుష్టివాయువు, నులబద్ధము, జ్వరము, అతివ్యవధి, దుర్బలము మొదలగునవి నుండుచును. నీనా 1-కి 0-12-0, 5-కి 1 ఇంచు. (801)
- 250 మూలములు గల నిసా 0-4-0
తపాము కచ్చులో 6-కి 1-8-0
" " 12-కి 2-12-0
" " 25-కి 5-5-0
- తమిళనాడులో కూడ అనుపాసనకు తెలుగునకు వలయును.
శ్రీ సేతారావువ వైద్యశాల, కుంతూరు.

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము
ఆరోగ్యమును కాపాడేందుకును పొందుట స్వాభావికమైన కొన్ని విధములు అనుసరించుటవలననే కాదు గునున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమును కాపాడే కొన్ని కీరసాఖ్యమును దృఢపాత్రమును ఆయుర్వేదమున వివరించును. ఈ పుస్తకము ఇవాముగా నిలువదును. పోస్టుచార్జియు మే మే భరించి పంపెదము. పెంట్ల పే (ప్రొమోకోరెడము. (219)
వైద్యశాస్త్ర మునిసికల్ గోవిందజీ, ఆరంకొండ నా కొవ. భావించు, 157, బ్రాడ్వే, బ్రాస్

HEALTH FOR A POSTCARD
If you suffer from Functional Weakness, Exhaustion and Impotency, take the first step to health by sending for the Free Descriptive Booklet which describes Dr. Bier's Principle of Obstructive Hyperaemia, and its practical application known as the Erectruss. The Erectruss treatment has cured where other methods had failed and a perusal of the Booklet will make it clear to you why Erectruss has superseded all other remedies. Erectruss has been aptly described "as an aid to Nature"—the actual cure being effected by an "excessive accumulation of the blood in the diseased part," the Erectruss being the means by which this desired accumulation is obtained. This method is essential "Natural"—that is why it has performed such miraculous cures. Write for Booklet by (post) to Erectruss (A. P.) Bureau in the East, Bataia India.)
DR. BIER'S ERECTRUS
JUDGE BY RESULTS.
Read the remarkable testimonials from both medical men and the general public and see what Erectruss has done for those suffering from Functional Weakness, Exhaustion and Impotency even after other remedies had failed. Erectruss is the outcome of years of study and research and Dr. Bier's Principle of "Obstructive Hyperaemia," on which it is based, is one of the wonders of medical science.
The Erectruss is a "specialist" itself in all but cost: always handy, sure and natural cure for these diseases, yet the total cost of an Erectruss is only Rs. 15. (plus postage, etc.), a low price indeed for such a miracle-worker. Before you forget, just sit down and write for the Free Descriptive Booklet—it may mean New Life to you. Address to ERECTRUS (A.P.) Sole Agency BATAIA (India.)
DR. BIER'S ERECTRUS.

అమృతం జనము
అన్నివ్యాధుల సిద్ధాంతము:
చుట్టును ఉద్బిత్తనము నీనా 1-కి 0-12-0
తలనొప్పల మూర్చును. పార్శ్వపు నొప్పల పారదోలును. వాయువుపట్టు పోగొట్టును. మనాసనగలిగి యుండును. ప్రతియుంటునుండగినది.
తామర తైలము
తామర, తీట, గజ్జిక, మంచిమంగు
ఉష్ణి 1-కి ఆ. 8. 12-కి రు. 8-8. 10-కి రు. 25.
తామర ఒక విధమైన పురుగుల కలన చర్మముమీద వాని, పెండ్లలలో గాని, లోచనములలో గాని, గోళ్లలో గాని బుట్టుచున్న పురుగులలోని భేదములబట్టి తామరలోను కెండు మూడు భేదములు గలవు.
10, పోలికోట్ల పోర్టు, పొంబయ, తంబి పెట్టెనది, మైసూరు.

కావలెను 1597
శ్రీ మైలవరము బాలభారతి సమాజమునకు
శ్రుతిలయజ్ఞానముతో స్వతంత్రముగా పాడగిన సంగీతము నాటకానుభవము కలిగి హిరోకార్యరక్తుల వేయదగిన వారొకరు జీతము నెలకు రు 20-0-0 మొదలు 40-0-0 వరకు యోగ్యత నుబట్టి యాయబడును. కావలసినవారు హిరోసమాజము నెక్రటరీగారైన శ్రీ కొమ్మూరి కట్టా భిరామయ్యగారివద్దకు వచ్చి మాట్లాడినయెడల తప్పిళ్లు తెలియగలవు.
R. S. V. Papaya rao.
తెజవాడ శ్రీ బాలభారతి సమాజపు ప్రొప్రైటరు
25-4-19 ఆంధ్ర ప్రభుత్వ మైలవరం యంత్రము జమీందారు.
శ్రీ వీరవేంకట సత్యనారాయణ స్వామి కళ్యాణము హోత్యవ మంగళాశాసన పత్రిక.

- శ్రీ మైలవరం! భక్తజనశేఖరలారా నమస్కరించుకొని శ్రీ మైలవరం సమస్త వస్తువులను రక్షింపగలవారు నామోదనమును వినిపింపుము. శ్రీ వీరవేంకట సత్యనారాయణ స్వామివారి వాదపద్ధతియు సన్నిధిమంది, శ్రీస్వామివారి ప్రీతిభక్తియు, గ్రామనివాసుల సగువారికి శ్రీ సిద్ధార్థి నామ సంకీర్తనై కాళుకు ౧౦ లు యేకాదశ శనివారం మొదలు ఆనగా ఆ 1919 నవంబరు ౧౦ మేము తేదీని మొదలు) భక్తజన శంకరాచార్యమై జరుగబోవు శ్రీస్వామివారి కళ్యాణోత్సవము యీక్రింద వివరింపబడినది జరుగును గాన బహువిధములగు నిర్వోక్తవాడులగు యానం దించుటకై మిలము సమయము మిల్లపరివారము గానచ్చి మాది సంతసించి శ్రీస్వామివారి ప్రసాదమును స్వీకరించి శ్రీ స్వామి వారి సన్నిధిని జరుగు సత్కారములకై కొని పుత్రపౌత్రాద్య భిలాభిష్టములను బొందవల మననియందుములముగా దెలియ బడుచుట యైనది.
- (1) ౧౦ మేము—రాత్రి ఉర్రేగింపుటుత్సవము, కళ్యాణోత్సవము.
  - (2) ౧౧ మేము—వగలు గానసభలు, రాత్రి విహారోత్సవము, భాగవతము.
  - (3) ౧౨ మేము—మధ్యాహ్నం, ఉదయము, సందీపనభక్తి, రాత్రి గజవాహనోత్సవము.
  - (4) ౧౩ మేము—ఉదయం, వననివారోత్సవము, మధ్యాహ్నం హరికథ, రాత్రి విహారోత్సవము గొల్ల జేవము.
  - (5) ౧౪ మేము—ఉదయం, చక్రతీర్థము, మధ్యాహ్నం నామలి దండీయాడింపుటుత్సవము. రాత్రిగరుడ వాహనోత్సవము.
  - (6) ౧౫ మేము—మధ్యాహ్నం ఉపనాసనము, రాత్రి శ్రీపుష్పయోగోత్సవము.
- N. B. అవకాశమును బట్టి భాగసంయులు భక్తిరస పూరితములగు మేళకాళములు మున్నగు నివోదములతో బహువిధములగు ఉత్సవములు గానింపబడును. కొన్ని మాన్యునూడ జేయబడును. (1599)
ఇట్లు
శ్రీ వీర వేంకట సత్యనారాయణమూర్తి గారి యజ్ఞానవర్ధులు, శ్రీ రాజా యినుగంటి వేంకట రాజగోపాలరామ సూర్యప్రకాశ రాయనింగారు.
శ్రీ సిద్ధార్థి నామ సంకీర్తనైత్ర బ ౧౦ సోమవారం
చుకాం గోవాకవిజ్ఞా, పెద్దాపురం తాలూకా, ఆరెంపూడి, అన్నవరం రత్న ౧౮.

దేశభక్తులగు భారతీయుల విధి
ఏ విధముగా దేశసేవయందు జీవితమునం దెవరు నిమగ్నులైనయైనను ఆ ప్రత్యేకవిషయము నందు సర్వశక్తులను వారు వినియోగించి జాతి సభివృద్ధి నొందింపవలెను. అందులకు పాఠికీ ఉత్సాహము, చురుకుదనము, ధీశక్తి యుండవలెను. జాగరూకత యత్యవసరము. లాగా శరీరమానసికారోగ్యములు సమగ్రముగ నుండవలెను. అందులకు మీరు చేయవలసినది
అశ్వను సేవనము
అశ్వనుసేవనమున కీరించిన సరములకై ప్రస్తుతముగను.
అధిక శ్రమలవలన నంటించిన ఉత్సాహమునకు పునర్వికాశము కలుగును. సర్వ శక్తులును సమగ్రముగను. నెల సరములభవము. ఒక నీనా 1-9-0.
Bengal Chemical & Pharmaceutical Works Ltd.,
908, Manicklal Main Road, Calcutta.
Local Agents
P. Rangiah Chetty & Sons, Madras. M. R. Chandra & Co, Madras.
Indian Industrial Co., Madras Swadeshi Stores, ,